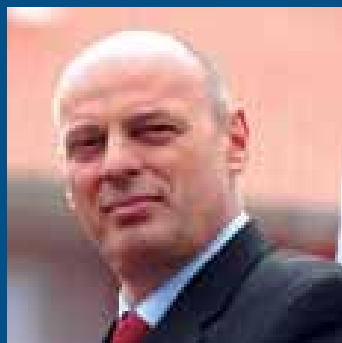

TEMATSKO IZDANJE:
Tematsko izdanje: Proces
pregovora i predlog statusa Kosova

Izveštaj Specijalnog izaslanika Generalnog
sekretara o budućem statusu Kosova

Kosovo zaslužuje razjašnjenje svoje budućnosti

REČ UREDNIKA

Osvrćući se na četrnaest meseci koliko su trajali pregovori, može se приметiti da se na Kosovu mnogo toga promenilo. Kada je Specijalni izaslanik Marti Ahtisari u novembru 2005. po prvi put stigao u Prištinu, na Kosovu je upravo uspostavljen Tim jedinstva, kao izraz političkog jedinstva na najvišem nivou koji se ranije nije praktikovao. Predsednik Ibrahim Rugova, premijer

Bajram Kosumi, predsednik Skupštine Nedžad Daci, predsednik PDK-a Hašim Tači i predsednik ORA-e Veton Suroi bili su oni koji su postavili kamen temeljac. Prošla godina je započela važnim događajima na kosovskoj političkoj sceni. Smrt predsednika Rugove, koga je zamenio prof. Fatmir Sejdiu, smene premijera Kosumija g. Agimom Čekuom i predsednika Skupštine Dacija g. Koljom Berišom ostavile su trag na proces pregovaranja. Tokom pregovora ovo jedinstvo je očuvano, a u nekoliko navrata Skupština Kosova je dobila informacije i diskutovala o procesu pregovora. Ovo je potvrdilo suštinsku ulogu koju bi Skupština Kosova trebalo da odigra u predstojećem periodu.

Proces pregovora je bio kompleksan i višestran po svojoj prirodi – iskustvo koje će kosovski lideri smatrati korisnim kada evropska perspektiva uzme svog maha. Tokom 2006. godine, UNOSEK je održao 15 rundi direktnih razgovora između beogradskog i prištinskog pregovaračkog tima. Četrnaest rundi ovih razgovora bilo je usredsređeno na decentralizaciju, zaštitu kulturnog i verskog nasleđa na Kosovu, ekonomska pitanja i zaštitu prava zajednica. Druga dva sastanka održana su uz prisustvo najviših zvaničnika obe strane. Od januara 2006. godine, 26 ekspertskih misija predvođenih UNOSEK-om posetilo je Beograd i Prištinu da bi sa obema stranama razgovarale o raznim pitanjima. 26. marta 2007. godine generalni sekretar Ban Ki Mun izneo je u javnost preporuku za kosovski politički status, nastalu kao rezultat izvrsnog rada Specijalnog izaslanika Martija Ahtisarija.

Ovo izdanje biltena IPS predstavlja temeljan pregled procesa pregovora iz različitih uglova. U istom smo Vam stavili na raspolaganje različita mišljenja, uključujući Predlog za rešenje statusa, izjave nekih od zemalja članica Kontakt grupe nakon objavljivanja predloga, kao i pregled procesa pregovora sa kosovske tačke gledišta. Nekoliko poslanika Skupštine Kosova i Vlade dalo je svoj doprinos u tome. Nadamo se da će Vam ove informacije biti od koristi.

Frenklin de Vriz,
Koordinator Inicijative za podršku Skupštini.

Tematsko izdanje:

Proces pregovora i predlog statusa Kosova

Izveštaj Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara o budućem statusu Kosova	3
Izjava Skupštine Kosova	5
Nezavisnost Kosova je „alfa i omega“	6
„Postoji još šansi za dodatne razgovore“	8
Rađanje Kosova	9
Kosovo zaslužuje razjašnjenje svoje budućnosti	10
TRI SCENARIJA RAZVOJA NA KOSOVOU	11
„Kosovska delegacija je bila angažovana na uspešnom okončanju pregovaračkog procesa“	13
Sjedinjene Države podržavaju Ahtisarijev predlog za status	16
Nema Ustava bez učešća svih	17
Izvršni rezime konačnog sveobuhvatnog predloga za rešenje statusa Kosova	18
Koraci ka definisanju statusa Kosova	20
Nova misija EU podržaće težnje Kosova za članstvo u EU i NATO-u	21
Ahtisarijev plan će doneti progres i novi smisao zajedničkog života na Kosovu	22
Aneks VIII Ahtisarijevog predloga – Sektor bezbednosti na Kosovu: Pogled iz perspektive skupštinskog Odbora za bezbednost	24
Evropski parlament se složio sa izveštajem o Kosovu	25
EU će igrati vodeću ulogu na Kosovu	26
Kosovu je potreban međunarodni angažman	27
EU podržava izgradnju kosovske budućnosti	28
Članovi Parlamenta “vezanih ruku”	29
Kosovu se pruža šansa	33
O STATUSU KOSOVA I POSLE AHTISAARIA	34
PROCES REŠAVANJA STATUSA KOSOVA – USPESI I NEDOSTACI	35

Izveštaj Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara o budućem statusu Kosova

Marti Ahtisari, Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija za proces budućeg statusa za Kosovo

Preporuka: Kosovski status treba da bude nezavisnost, pod nadzorom međunarodne zajednice

1. Generalni sekretar me je novembra 2005. godine imenovao za svog Specijalnog izaslanika za proces budućeg statusa za Kosovo. Prema mom opisu poslova, ovaj proces treba da se završi političkim rešenjem kojim se utvrđuje buduću status Kosova. Da bi se postiglo ovakvo političko rešenje, tokom protekle godine sam održao intenzivne pregovore sa srpskim i kosovskim liderima. Ja i moj tim smo učinili sve u svojoj moći da omogućimo neki ishod koji bi bio prihvatljiv za obe strane. Ali nakon više od godinu dana direktnih razgovora, bilateralnih pregovora i savetovanja stručnjaka, postalo mi je jasno da strane ne mogu da postignu dogovor o budućem statusu Kosova.

2. Tokom čitavog procesa i u mnogo prilika, obe strane su potvrdile svoje kategoričke, dijametralno oprečne stavove: Beograd zahteva autonomiju Kosova u okviru Srbije, dok Priština/Prištinë neće prihvatiti ništa manje od nezavisnosti. Čak i oko praktičnih pitanja kao što su decentralizacija, prava zajednica, zaštita kulturne i verske baštine i ekonomija, razlike u idejama — gotovo uvek vezane za pitanje statusa — uporno opstaju, i može se ostvariti samo skroman napredak.

3. Mojim mandatom se eksplicitno predviđa da utvrdim brzinu i trajanje procesa budućeg statusa na osnovu savetovanja sa generalnim sekretarom, uzimajući u obzir saradnju strana i situaciju na terenu. Moje je čvrsto stanovište da je mogućnost pregovora da dovedu do bilo kog obostrano prihvatljivog ishoda o kosovskom statusu iscrpljena. Nikakva dalja pregovaranja, u bilo kom obliku, neće prevazići ovaj ćorsokak.

4. Međutim, hitno je potrebno rešenje ovog fundamentalnog pitanja. Prošlo je skoro osam godina od kada je Savet bezbednosti usvojio Rezoluciju 1244 (1999) i ne može se više nastavljati sadašnje neodređeno

stanje Kosova. Neizvesnost budućeg statusa postala je glavna prepreka za demokratski razvoj Kosova, odgovornost, oporavak privrede i međuetničko pomirenje. Ta neizvesnost samo vodi daljoj stagnaciji, polarizujući zajednice i dovodeći do društvenih i političkih nemira. Ako se budemo pravili da to nije tako i odbijamo ili odlažemo rešavanje kosovskog statusa dovodi se u opasnost ne samo njegova stabilnost nego i mir i stabilnost čitavog regiona.

5. Došlo je vreme da se status Kosova reši. Nakon brižljivog razmatranja nedavne istorije Kosova, njegove sadašnje stvarnosti i uzimajući u obzir pregovore sa stranama, došao

sam do zaključka da jedino održivo+izvodljivo rešenje za Kosovo predstavlja nezavisnost, koju u inicijalnom periodu treba da nadzire međunarodna zajednica. Moj Sveobuhvatni predlog za rešenje kosovskog statusa, u kome se navode ove međunarodne nadzorne strukture, daje temelj za buduće nezavisno Kosovo koje je ostvarljivo, održivo i stabilno, i u kome sve zajednice i njihovi pripadnici mogu da žive mirno i dostojanstveno.

Reintegracija u Srbiju nije ostvarljiva mogućnost

6. Istorija neprijateljstava i nepoverenja dugo je antagonizovala odnose među Albancima i Srbima na Kosovu. Ovaj komplikovan odnos je pogoršan merama Miloševićevog režima iz devedesetih godina. Nakon godina mirnog otpora Miloševićevoj represivnoj politici — ukidanja kosovske autonomije, sistematične diskriminacije velike albanske većine na Kosovu i njihove efikasne eliminacije iz javnog života — kosovski Albanci su na kraju odgovorili oružanim otporom. Usledila je masovna i brutalna represija iz Beograda, u kojoj su tragično izgubljeni životi civila što je dovelo do raseljavanja i proterivanja kosovskih Albanaca iz njihovih domova, i sa Kosova.

Dramatično pogoršanje situacije na terenu izazvalo je intervenciju organizacije Severno-atlantskog pakta (NATO), koja se završila usvajanjem Rezolucije 1244 (1999.) od 10. juna 1999. godine.

7. U proteklih osam godina, Kosovom i Srbijom se upravlja potpuno odvojeno. Uspostavljanje misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) shodno Rezoluciji 1244 (1999.), i njeno preuzimanje celokupne zakonodavne, izvršne i sudske vlasti na celom Kosovu, stvorilo je situaciju u kojoj Srbija nije vršila nikakvu upravnu vlast na Kosovu. Ovo je stvarnost koja se ne može poreći; ona je neovratna. Povratak srpske vladavine na Kosovo ne bi bio prihvatljiv za preovlađujuću većinu kosovskih stanovnika. Beograd ne bi mogao da povрати vlast a da ne isprovocira nasilno protivljenje. Autonomija Kosova u okviru granica Srbije — koliko god hipotetička takva autonomija bila — jednostavno nije moguća.

Nastavak međunarodne administracije nije održiv

8. Dok je UNMIK postigao značajan uspeh na Kosovu, međunarodna administracija na Kosovu ne može se nastaviti. Pod UNMIK-ovom vlašću uspostavljene su i razvijene kosovske institucije i sve su više preuzimale odgovornost upravljanja kosovskim poslovima. To je pokrenulo jedan dinamičan politički proces, koji je učvrstio opravdana očekivanja kosovskog naroda da upravlja i bude

odgovoran za svoje poslove. Ova očekivanja se ne mogu ostvariti u okviru nastavka međunarodne administracije.

9. Dalje, iako je UNMIK pomogao uspostavljanje domaćih institucija samouprave, on nije mogao da razvije održivu privredu. Neodređeni politički status Kosova doveo je do toga da ono ne može da ima pristup međunarodnim finansijskim institucijama, da se potpuno integriše u regionalnu privredu ili privuče strani kapital koji mu je potreban za ulaganja u osnovnu infrastrukturu i bori se sa opšte prisutnim siromaštvom i nezaposlenošću. Za razliku od mnogih zapadnih suseda na Balkanu, Kosovo takođe ne može da efikasno učestvuje u značajnim procesima u pravcu Evropske unije — što je inače snažan pokretač za reforme i privredni razvoj u regionu i najdelotvorniji način za nastavak procesa sprovođenja vitalnih standarda. Najkraće rečeno, slaba kosovska privreda je uzrok društvene i političke nestabilnosti, i njen oporavak se ne može ostvariti u status quo situaciji međunarodne administracije. Za ekonomski razvoj na Kosovu potrebna je jasnost i stabilnost kakvu samo nezavisnost može da pruži.

Nezavisnost sa međunarodnim nadzorom je jedino održivo rešenje

10. Nezavisnost je jedino rešenje za politički stabilno i ekonomski održivo Kosovo. Jedino će na nezavisnom Kosovu njegove demokratske institucije biti

potpuno odgovorne za svoje delovanje. Ovo će biti presudno radi obezbeđivanja poštovanja vladavine prava i efikasne zaštite manjina. Sa nastavkom političke neodređenosti, mir i stabilnost na Kosovu i u regionu ostaće ugroženi. Nezavisnost predstavlja najbolju zaštitu od ove opasnosti. Ona je takođe najbolja šansa za održivu dugoročnu saradnju između Kosova i Srbije.

11. Dok je nezavisnost za Kosovo jedino realistično rešenje, sposobnost Kosova da samo rešava probleme zaštite manjina, demokratskog razvoja, privrednog oporavka i društvenog pomirenja i dalje je ograničena. Kosovske političke i zakonske institucije moraju se dalje razvijati, uz međunarodnu pomoć i pod međunarodnim nadzorom. Ovo je naročito važno da bi se poboljšala zaštita najugroženijih stanovnika Kosova i njihovo učešće u javnom životu.

12. Kosovske manjinske zajednice — naročito Srbi na Kosovu — i dalje se suočavaju sa teškim životnim uslovima. Nasilje koje je nad njima izvršeno u leto 1999. godine i marta 2004. ostavilo je duboke posledice. Iako su kosovski lideri uvećali napore da dosegnu kosovske Srbe i da uvećaju primenu standarda, za zaštitu prava manjinskih zajednica potrebna je njihovo još veće angažovanje. U ovom trenutku, kosovski Srbi moraju da se aktivno uključe u kosovske institucije. Oni moraju da pre-

okrenu svoj fundamentalni stav nesarađivanja; samo će završetkom bojkotovanja kosovskih institucija oni moći efikasno da zaštite svoja prava i interese.

13. Stoga predlažem da nezavisnost Kosova, i njegovo ispunjavanje obaveza iznetih u mom predlogu rešenja, tokom inicijalnog perioda nadzire i podržava međunarodno civilno i vojno prisustvo. Njegova ovlašćenja treba da budu jaka — ali skoncentrisana — na kritične oblasti kao što su prava zajednica, decentralizacija, zaštita Srpske pravoslavne crkve i vladavina zakona. Ova ovlašćenja treba izvršavati da bi se ispravljala delovanja kojima se krše odredbe predloga rešenja i duh u kome su osmišljene. Znajući sadašnje slabosti Kosova, međunarodna zajednica treba takođe da se intenzivno angažuje na izgradnji kapaciteta institucija. Predviđam da će se nadzorna uloga međunarodne zajednice završiti tek kada Kosovo bude sprovelo mere navedene u predlogu rešenja.

14. I pored ovog snažnog međunarodnog uključenja, kosovske vlasti su krajnje odgovorne za sprovođenje ovog predloga rešenja. One će uspeti u ovom nastojanju samo uz angažovanje i aktivno učešće svih zajednica, uključujući tu, naročito, kosovske Srbe.

Zaključak

15. Kosovo predstavlja jedinstven slučaj koji zahteva jedinstveno rešenje.

Ono ne stvara pre bedan za druge nerešene sukobe. Jednoglasnim usvajanjem Rezolucije 1244 (1999.), Savet bezbednosti je odgovorio na Miloševićovo delovanje na Kosovu uskraćujući Srbiji ulogu u upravljanju njime, stavljajući Kosovo pod privremenu upravu Ujedinjenih nacija i predviđajući politički proces koji će biti osmišljen za utvrđivanje budućnosti Kosova. Kombinacija ovih faktora čini Kosovo jedinstvenim.

16. Više od godinu dana sam vodio politički proces predviđen u Rezoluciji 1244 (1999.), pri čemu je iscrpljen svaki mogući put za postizanje nekog dogovorenog rešenja. Nepomirljivi stavovi strana učinili su taj cilj neostvarljivim. Međutim, posle skoro osam godina administracije Ujedinjenih nacija, status Kosova se mora hitno rešiti. Moja preporuka o nezavisnosti, koju će u početku nadzirati međunarodna zajednica, uzima u obzir nedavnu istoriju Kosova, sadašnju stvarnost na Kosovu i potrebu za političkom i ekonomskom stabilnošću na Kosovu. Moj predlog rešenja, na kome će se ta nezavisnost zasnivati, sastavljan je na osnovu stavova strana u pregovaračkom procesu i nudi kompromise u mnogim pitanjima radi postizanja trajnog rešenja. Pozivam Savet bezbednosti da usvoji moj predlog rešenja. Završetak ove poslednje epizode u raspadu bivše Jugoslavije omogućiće regionu da otpočne novo poglavlje svoje istorije — poglavlje zasnovano na miru, stabilnosti i prosperitetu za sve.

26. marta 2007. godine

Izjave nakon objavljivanja preporuke Specijalnog izaslanika Ahtisarija

Fatmir Sejdiu: Nezavisnost Kosova, koja će u prvobitnom periodu kao što je predviđeno Ahtisarijevim planom biti nadgledana od strane međunarodne zajednice, biće u službi opšteg mira, stabilnosti i prosperiteta naše zemlje. (Ekspres, 27. mart 2007.)

Agim Čeku: Paket koji je ponudio Specijalni izaslanik UN-a za rešenje kosovskog statusa, napisan uz blagoslov UN-a, čvrsto su podržali Vašington, London, Pariz, Brisel i mnogi drugi centri. Očekujem da će čak i oni koji oklevaju da prihvate predlog, ili mu se suprotstavljaju, razumeti da je Ahtisarijev predlog, ako ne najbolje, onda najrealnije, i jedino praktično rešenje. (uzeto iz premijerovog govora koji se nedeljno daje na Radio Kosovu, 26. mart 2007.)

Kolj Beriša: Kosovo je s entuzijazmom čekalo na ovaj trenutak, koji je od ogromne važnosti. Kosovo postaje nezavisno. (Izjava za medije, 27. mart 2007.)

Hašim Tači: Svi građani Kosova treba da budu ponosni jer su imali važnu ulogu u odlučujućim trenucima kosovske nedavne istorije. U predstojećim nedeljama, pred nama se kao političarima i ljudima, nalaze novi izazovi i institucionalne obaveze. (Ekspres, 27. mart 2007.)

Veton Suroi: Predsednik Ahtisari je preporučio nezavisnost za Kosovo, što bi ga činilo jednakim drugim zemljama. Ovaj rezultat, ovaj paket, je plod žrtvovanja mnogih kosovskih generacija. (Ekspres, 27. mart 2007.)

Skender Hiseni: Tim jedinstva je ponedeljak (26. mart 2007.) nazvao istorijskim danom, kada je predlog Martija Ahtisarija predstavljen Savetu bezbednosti UN-a. Ovim povodom Tim jedinstva je izrazio duboku zahvalnost Ahtisariju i generalnom sekretaru UN-a Ban Ki Munu. (Koha Ditore, 28. mart 2007.)

Bljerim Šalja: Ban Ki Munova bezrezervna podrška Ahtisarijevom izveštaju i paketu može odigrati ključnu ulogu u usvajanju nove rezolucije Saveta bezbednosti UN-a za Kosovo. (Zeri, 27. mart 2007.)

Izjava Skupštine Kosova u vezi sa izveštajem g. Martija Ahtisarija

Skupština Kosova u svojoj izjavi,

Pozdravlja konačni izveštaj Specijalnog izaslanika UN-a za proces određivanja statusa Kosova koji je predstavljen od strane Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija 26. marta 2007. verujući da njegove preporuke predstavljaju pravično i izbalansirano rešenje u skladu sa voljom naroda Kosova.

Prihvata i obavezuje se da u potpunosti primeni Sveobuhvatni predlog rešenja o statusu Kosova, koji je izložen od strane Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Savetu bezbednosti 26. marta i izjavljuje da će odredbe sadržane u predlogu rešenja biti pravno obavezujuće za Kosovo ukoliko Savet bezbednosti prihvati predlog rešenja.

Pozdravlja bez ikakve rezervisanosti međunarodno civilno i bezbednosno prisustvo koje će u skladu sa Predlogom rešenja o statusu biti uspostavljeno na Kosovu i obavezuje se da će saradivati i podržavati ovo prisustvo u svim pogledima dok međunarodno civilno i bezbednosno prisustvo izvršava svoje dodeljene zadatke i dužnosti u skladu sa Predlogom rešenja i u skladu sa sporazumom.

5. april 2007. Priština

Nezavisnost Kosova je „alfa i omega“

G. Fatmir Sejdiu, *predsednik Kosova i lider kosovskog pregovaračkog tima.*

Ovo je treći put proteklih devet meseci kako sam dobio priliku i čast da se obratim Savetu bezbednosti, najvišem telu UN-a. Ovde vam se obraćam kao predsednik Kosova i lider kosovskog pregovaračkog tima. Tima, koji je takođe poznat kao Tim jedinstva jer ga čine predstavnici Vlade i opozicionih političkih struktura.

Dana 10. marta 2007. u Beču, Austriji, zaključen je dug i složen proces pregovora o rešavanju konačnog statusa Kosova.

Predvođen bivšim finskim predsednikom g. Martijem Ahtisarijem, specijalnim izaslanikom UN-a za status Kosova, proces je krunisan dokumentom koji je zvanično poznat pod nazivom „Sveobuhvatni predlog za rešenje statusa Kosova“ koji označava završno poglavlje u rešavanju pitanja Kosova.

Govorilismoodsamog početka procesa, i sada ponavljamo da je nezavisnost Kosova „alfa i omega“ – to je egzistencijalno pitanje za naš narod. Nijedan oblik strukturalnih odnosa sa srpskim državnim institucijama nije prihvatljiv za nas. Nezavisnost Kosova znači nezavisnost od Srbije i ovo je odlučujući preduslov za mir i stabilnost u regionu, kao i za početak značajnog procesa kosovske i srpske integracije u Evropsku uniju i NATO.

Predlog, koji je predstavljen nakon 14 meseci intenzivnih konsultacija i pregovora između Kosova i Srbije, sadrži teške kompromise na koje je

kosovska delegacija pristala kako bi se u potpunosti izašlo u susret nealbanskim zajednicama na Kosovu, a prvo i što je najvažnije srpskoj zajednici. Kao što već možda i znate, više od dve trećine Predloga odnosi se na pružanje garancija uspešnom učešću zajednice kosovskih Srba u političkom, privrednom i institucionalnom životu Kosova.

Sa preko 90 procenata stanovništva koje čine kosovski Albanci, Kosovo priznaje manjinama uživanje prava do nivoa koji manjine u jugoistočnoj Evropi nemaju.

Na primer, srpski jezik ima status zvaničnog jezika na Kosovu, iako ga oni koji ga koriste čine 5 procenata stanovništva, a jezici ostalih manjinskih zajednica kao što su turski, bosanski i romski se zvanično koriste u opštinama gde te zajednice čine 5 do 6 procenata stanovništva.

Kroz čitav predlog statusa, kosovskim Srbima i ostalim manjinskim zajednicama pružaju se prava i garancije koje jamče njihovu zastupljenost u politici ili bolje rečeno njihovu političku prezastupljenost, kao i pravo na lokalnu upravu. Ovo je nešto na čemu manjine u ostalim delovima Evrope mogu samo da pozavide. Garantujemo im ova prava jer želimo da izgradimo našu budućnost na zajedničkoj sreći, a ne na nečijoj nesreći.

Tokom sastanka koji je održan 10. marta 2007. u Beču, kosovska delegacija je jasno izrazila svoju podršku planu g. Ahtisarija – dozvolite me da upotrebim ovu reč umesto paketa, jer je izraz plan sada postao veoma popularan.

Još jednom ponavljam da su svi ovi veoma teški kompromisi i ustupci do kojih se došlo tokom procesa pregovora učinjeni sa ciljem obraćanja pažnje na interese i

potrebe manjinskih zajednica, a pre svega srpske manjine na i pokušaje rešavanja ovih interesa i potreba. Iste smo prihvatili kako bismo sprečili nezadovoljstvo unutar srpske zajednice na Kosovu, uprkos izraženom strahu u pogledu nekih ponuđenih rešenja za koje smo mislili da mogu da ugroze strukturalnu funkcionalnost Kosova.

Pozdravili smo ovaj plan i obećavamo da ćemo isti sprovesti, jer dokumenat pruža čvrstu osnovu za nezavisnu državu Kosovo u kojoj većinska albanska zajednica i manjine uživaju jednaka prava i odgovornosti u upravljanju državom i uz poštovanje egzistencijalnih potreba i uzajamno kulturno i etničko poštovanje.

U potpunosti verujemo da će Savet bezbednosti UN-a zauzeti podržavajući stav prema planu predsednika Ahtisarija. Ovaj plan sadrži sve neophodne odredbe koje treba da učine Kosovo nezavisnom i funkcionalnom državom. Iz tog razloga, apelujemo na Savet bezbednosti, najviše izvršno telo UN-a, da donese odluku pomoću koje će put ka konačnom određivanju statusa Kosova nakon osam godina privremene uprave UN-a biti otvoren što je pre moguće.

Ovo je buduće Kosovo, moderna država, koja treba da bude ostvarena nakon duge istorije otpora protiv strane okupacije, koja je prolazila kroz oluje rata i od 1999, kroz velike napore fizičkog i duhovnog oporavka.

Tokom proteklih godina nakon rata, uživali smo ogromnu podršku demokratskog sveta. Ova pomoć nam je pomogla da prevaziđemo probleme koji su se pojavili kao posledica rata i dugih godina privrednog zastoja. Zahvalni smo svim onim međunarodnim zemljama i institucijama koje su nakon završetka rata podržavale ponovnu izgradnju Kosova. Posebno smo zahvalni UNMIK-u čija se misija uspešno privodi kraju.

Treba takođe naglasiti da su se u periodu nakon NATO intervencije i uspostavljanja Misije UN-a na Kosovu pojavili mnogi veoma važni demokratski i razvojni procesi.

Na Kosovu su sada kao rezultat slobodnih i demokratskih izbora uspostavljene održive i funkcionalne institucije na centralnom i lokalnom nivou.

Uspeh ovih institucija pomaže privrednoj reorganizaciji Kosova i početku menjanja privrede u slobodno ekonomsko tržište. Moderna pravna infrastruktura je uspostavljena u svim oblastima.

Kosovo je uspostavilo održivi bankarski i budžetski sistem i vodi uspešan proces privatizacije. No ipak, usled nejasnoće u pogledu statusa, kosovska privreda nije bila u mogućnosti da ostvari svoj pun potencijal i time nije imala mogućnost da pristupi međunarodnim finansijskim institucijama niti da uspostavi uspešno partnerstvo sa stranim investitorima.

Suverenitet je preduslov za održivost privrede u zemlji iz mnogobrojnih razloga: dugoročne investicije omogućuju privredni

razvoj, kroz eksploataciju kosovskih prirodnih resursa (kao što su lignit, minerali i poljoprivredno zemljište), ali takođe i kroz njegove ljudske resurse koji se nalaze u mladom i obrazovanom stanovništvu. Drugim rečima, suverenitet pruža Kosovu mogućnost da stremi privrednom prosperitetu u međuzavisnom svetu.

U proteklim godinama, Kosovo je ispunilo veliki broj standarda, koji su poznatiji kao standardi za Kosovo, a koji su poboljšali kvalitet života, nivo demokratije, prava i slobode za sve građane. Sada je došlo vreme da Kosovo sa svojim posebnim etničkim, geografskim, istorijskim, pravnim identitetom i podrškom UNMIK-a bude priznato kao nezavisna i suverena država. Kosovo je slučaj sui generis. Svi ga takvim i vide. Državnost bi pre svega značila konačno preduzimanje svih odgovornosti i dužnosti koje prate državu, a koja traži i teži da bude sastavni deo međunarodnog sistema.

Kosovo će nakon ostvarivanja nezavisnosti imati značajno međunarodno civilno i vojno prisustvo. Ovo prisustvo biće tu kako bi nam pomoglo na našem putu integracije u evro-atlantsku porodicu, koja predstavlja one vrednosti koje su zajedničke svim slobodnim i demokratskim državama ovog sveta.

Sa Srbijom smo se razišli 1999. Politička elita na Kosovu stremi evropskim modernim vrednostima, dok se s druge strane srpska politička elita okrenula mitovima četnaestog veka, pokušavajući da naše živote učini srednjovekovnim. Došlo je vreme za Srbiju i za

Kosovo da se kao nezavisne države integrišu u strukture Evropske unije i NATO-a. Ovo je zajednička budućnost za sve zemlje u regionu. Naši ljudi žele slobodno da putuju, da uživaju u istim slobodama i mogućnostima u kojima uživaju oni koji su deo Evrope. Želimo da ostvarimo demokratske vrednosti i pravne norme koje neguje Evropska Unija, i želimo da te vrednosti uvrstimo u naše zakone i naše institucije.

Znamo da je ovo dug, težak i zahtevan put, ali posvećeni smo ostvarivanju ove vizije. Ovo bi trebalo da bude zajednička ambicija za sve naše susede takođe. Kada kažem, susede, takođe mislim i na Srbiju - dozvolite nam da napredujemo ka evro-atlantskim integracijama.

Još jednom vas uveravam da će buduća država Kosovo nuditi najveći mogući obim ustavne i institucionalne zaštite kako bi omogućila vladavinu prava i zaštitu prava svih zajednica: većinske albanske zajednice, srpske zajednice i ostalih manjinskih zajednica.

Nezavisnost za Kosovo i njegovo priznanje kao nezavisne i suverene države značiće mir i stabilnost za ceo region. Nezavisnost će predstavljati konačno rešenje statusa Kosova, najveće nerešeno pitanje u jugoistočnoj Evropi. Nezavisnost za Kosovo znači izgradnju puta ka evro-atlantskoj integraciji – ne samo za Kosovo, već i za ostale balkanske zemlje. Kao nezavisna država, naš glavni cilj biće saradnja sa susedima u regionu.

Jasno smo pokazali da nemamonikakvih teritorijalnih

pretenzija prema ostalim susednim teritorijama, niti da tolerišemo bilo koje pretenzije prema našoj teritoriji. Što je najvažnije, Kosovo čvrsto podržava vodeća načela Kontakt grupe još od januara 2006. Kosovo čeka dan kada će biti u mogućnosti da ostvari svoja prava na članstvo u svim međunarodnim institucijama i organizacijama kao i u UN-u.

Dozvolite mi da na kraju ovog dugog i složenog procesa predsedniku Ahtisariju i UNOSEK-u izrazim svoju zahvalnost u ime Tima jedinstva i naroda Kosova na izvanredno obavljenom poslu tokom pregovaračkog procesa i na planu g. Ahtisarija za određivanje političkog statusa moje zemlje, Kosova.

Ovaj plan pruža jedinstvenu šansu za budućnost Kosova i našeg regiona. Ova šansa može postati realnost samo ako ovaj proces bude zaključen sa nezavisnošću Kosova.

U ime naroda Kosova, zahvaljujem vam se na tome što ste mi pružili priliku da vam se obratim u ovom odlučujućem trenutku za Kosovo. Cenimo sve što su do sada uradili Savet bezbednosti i Ujedinjene nacije u cilju pomaganja mojoj zemlji, koja je nastala iz destruktivnog i nametnutog rata od strane Miloševićeve Srbije. Narod Kosova je ubeđen da ćete doneti odgovarajuću odluku kako biste uspostavili bezbednu i prosperitetnu budućnost za Kosovo i njegov narod.

Govor predsednika Fatmira Sejdiua u Savetu bezbednosti OUN-a u Njujorku održan 19. marta 2007.

„Postoji još šansi za dodatne razgovore“

Govor predsednika Tadića na završnoj rundi pregovora u Beču

Dokumenat g. Ahtisarija je za nas suštinski neprihvatljiv, jer ne uvažava suverenitet Srbije nad Kosovom i Metohijom i, samim tim, dovodi u pitanje teritorijalni integritet naše zemlje. Nizom svojih odredaba taj predlog otvara put ka nezavisnosti Kosova i Metohije, i na taj način protivreći osnovnim načelima međunarodnog prava, koja bez ikakvih ograda štite suverenitet i teritorijalni integritet međunarodno priznatih država, sadržanih pre svega u dokumentima kao što su Povelja Ujedinjenih nacija i Završni akt iz Helsinkija.

Od mirne smene vlasti oktobra 2000. godine, Srbija je pouzdan partner u regionalnoj saradnji i s drugim zemljama Zapadnog Balkana deli isti cilj što bržeg priključenja Evropskoj uniji. Ovakva spoljnopolitička orijentacija, uz trezvenu sklonost ka kompromisu i tradicion-

alno poverenje u Ujedinjene nacije, presudno je uticala da Srbija od prvog dana zauzme aktivan i konstruktivan stav u političkim razgovorima o budućem statusu Kosova i Metohije. U okolnostima koje nisu uvek bile povoljne, naša država je uložila izuzetan napor da u svim bitnim pitanjima ponudi kosovskim Albancima realističan, pravedan i trajan kompromis.

To se pre svega odnosi na osnovno pitanje ovih pregovora, sam budući status Kosova i Metohije. Kompromis koji je predložila Srbija sastoji se u tome da Albanci u pokrajini dobiju veoma široku, suštinsku autonomiju, koja bi bila međunarodno garantovana. Pri tom bi Srbija zadržala za sebe samo mali broj izričito navedenih nadležnosti kao što su spoljna politika, odbrana (gde bi se izvršila puna demilitarizacija Kosova i Metohije) zaštita verskog i kulturnog nasleđa, itd. U isti mah bi se, na uzajamnu korist, obnovile ekonomske veze između pokrajine i centralne Srbije. Kao što smo više puta istakli na bečkim pregovorima, ako su kosovski Albanci spremni da učestvuju u centralnim institucijama, Srbija bi to rado prihvatila, naravno u tom slučaju uz nešto drukčije definisanje odnosa između centralne i pokrajinske vlasti.

Želim i ovde da ponovim da je ovakvo rešenje budućeg

statusa Kosova i Metohije potpuno u skladu sa načelima međunarodnog prava i modernim evropskim standardima kada je reč o rešavanju položaja manjina. Na žalost, Specijalni izaslanik nije tom rešenju poklonio adekvatnu pažnju, već se opredelio za rešenje čije bi usvajanje moglo da dovede do dalekosežne destabilizacije prilika u regionu, a i šire. Ako bi Ahtisarijev predlog bio prihvaćen, to bi bilo prvi put u novijoj istoriji da se jednoj demokratskoj, miroljubivoj zemlji oduzima teritorija da bi se zadovoljile političke aspiracije određene etničke grupe, koja uz to u susedstvu ima svoju matičnu državu.

Srbija je bila aktivna i konstruktivna i u razmatranju svih drugih tema na bečkim razgovorima, a posebno kada je reč o decentralizaciji, zaštiti srpskog verskog i kulturnog nasleđa, svojinskim i finansijskim pitanjima. Zadovoljan sam što je bar u jednoj stvari, pitanju dela spoljnog duga naše zemlje vezanog za Kosovo i Metohiju, na kraju načinjen napredak. Međutim, ostali predlozi su daleko od uravnoteženog i održivog kompromisa koji se s pravom mogao očekivati posle više od godinu dana pregovora.

Posebno treba skrenuti pažnju na činjenicu da su svi predlozi naše strane, bilo da je reč o statusu ili o drugim pitanjima, uvek bili saglasni sa

Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN i Rukovodećim principima Kontakt grupe, dakle onim dokumentima međunarodne zajednice koji su činili neku vrstu okvira za razgovore o budućem statusu i na koje se više puta pozivao i sam Specijalni izaslanik. Pažljiva analiza bečkih pregovora lako bi pokazala da su upravo ti dokumenti mogli biti iskorišćeni da se približimo rešenju mnogo više nego što se stvarno dogodilo, i u tom smislu nije pogrešna ocena da su bečki pregovori pre svega bili jedan niz propuštenih prilika. Međutim, sada je važno videti šta se može učiniti da se sadašnja etapa pregovaračkog procesa nastavi nečim što bi otvorilo put sporazumno, obostrano prihvatljivom rešenju.

Kada predlog Specijalnog izaslanika stigne u Njujork, o njemu će započeti konsultacije u Savetu bezbednosti. Sa predlogom je već upoznata Kontakt grupa, kao i zemlje Evropske unije, i sledećih nedelja očekujemo da se debata o Ahtisarijevom dokumentu nastavi s posebnom ozbiljnošću. Srbija, koja nije član Saveta bezbednosti, neće biti direktni učesnik u tim konsultacijama i raspravama, ali je uvek spremna da se konstruktivno angažuje u dodatnim razgovorima, za koje po našem mišljenju mogućnosti nisu iscrpljene.

Beč, Austrija, 10. mart 2007.

Rađanje Kosova

Agim Čeku, premijer Kosova

Ušli smo u poslednju fazu diplomatskih procesa, koja će nam, siguran sam doneti nezavisnost Kosova. U ovom trenutku politički smo usredsređeni na Njujork i na događanjau Savetu bezbednosti. Verujem da će na kraju rezolucija Saveta bezbednosti kojom se usvaja Ahtisarijev predlog za Kosovo – koja u suštini podržava prihvatanje preporuke generalnog sekretara UN-a o nezavisnosti – biti doneta, omogućavajući nam da preusmerimo našu žižu interesovanja na Brisel i Evropsku uniju. Naša završna igra mora biti nezavisno, demokratsko, prosperitetno Kosovo koje je integrisano u EU. Mislim da mnogi Kosovci shvataju da status neće odmah dovesti do ekonomske pomoći i prosperiteta. Za ovo će biti potrebno dugoročno planiranje, strpljenje i naponi. Ali nezavisnost je preduslov za taj progres, i prvi korak ka budućnosti Kosova u Evropi. Ekonomija i Evropa

predstavljaju osnove za našu buduću stabilnost.

Mi postajemo nezavisni kako bismo postali zavisni jedni od drugih. Ovo je paradoks moderne EU. Kosovu je potrebna evropska perspektiva pošto je ovo jedini realan način da se održi ekonomski razvoj zemlje, da se ojača naš društveni prosperitet i da se očuva naša demokratija. Potvrda da je Kosovo na putu ka EU će biti još jedan dodatan znak za naše manjine i naše susede da nezavisnost Kosova predstavlja veoma važan pozitivan događaj.

Skeptici bi trebalo da se osećaju još lakše: nezavisno Kosovo je najbolja opcija za dugoročnu regionalnu stabilnost. Rešavanje neodređenog statusa će nam omogućiti da jačamo ekonomski i demokratski, dok će Srbija konačno moći da usredsredi svoju energiju na Brisel. Budućnost je u Evropi. Sve oči su u ovom trenutku uprte u Rusiju, ali mislim da će i Rusija na kraju deliti naše mišljenje – da je nezavisno Kosovo najbolja opcija za dugoročnu regionalnu stabilnost, što je, na kraju krajeva, i u najboljem interesu same Rusije.

Region mora krenuti ka EU jedinstveno, što znači da moramo da stimulišemo regionalnu saradnju, održimo naš ekonomski razvoj i ojačamo naše političke institucije. Kosovo može imati svetlu ekonomsku budućnost ukoliko je naše tržište potpuno integrisano i saraduje sa našim susedima. Ponuda i potražnja moraju da se ispune i da se kontrolišu regionalno a na kraju i globalno, a ne lokalno. Razvojna strategija Kosova nije

sazdana na ideji stvaranja ostrva u sred jugoistočne Evrope.

Potencijal naših ljudskih resursa je visok: stanovništvo Kosova je mlado i u stalnom porastu. Ukoliko dobiju odgovarajuće obrazovanje, Kosovci mogu da igraju važnu ulogu tako što bi ekonomski pomagali EU da ispuni svoje praznine u ponudi radne snage. Starenje stanovništva EU, i održiv ekonomski razvoj u Evropi, stvaraju veliki broj neizvesnosti za određeni broj država EU. Izbori koje neki političari EU treba da načine veoma su teški – povećati starosnu granicu za odlazak u penziju ili rizikovati bekstvo korporacija u Aziju gde su tržišni motivi i uslovi rada fleksibilniji.

Ali da bismo učinili da kosovsko stanovništvo preplavi tržište rada u Evropi očajno nam je potrebna izmenjena vizna politika EU-a. Zbog proširenja prema istoku, EU je dodao nekih 2.3 milion novih poslova na tržište. Ovo je impresivno, i čak više od porasta na tržištu poslova u SAD-u. Princip jednog tretmana za sve u smislu politike prijavljivanja za vizu koja se primenjuje prema ovom regionu je nedovoljan i neće rešiti najveće brige koje Evropa ima – koje su sa razumevanjem motivisane pre svega bezbednošću. U isto vreme, teško je za nas u regionu da našim građanima pripovedamo o evropskom snu kada im je sistematski, pristup ka Evropi bio uskraćivan.

Za nas je došao evropski trenutak. Neslaganja u vezi sa evropskim načinom rešavanja raspada Jugoslavije prevaziđena su sve stabilnijim pristupom i

sve većim uticajem u regionu. EU je preuzeo misiju NATO-a u Bosni, a Evropa preuzima UN na Kosovu. Čak i pre tranzicije međutim, EU ima mogućnost da pokaže svoju odlučnost i viziju održavajući svoju volju za nezavisnošću Kosova i nudeći svetu jasan uspeh ove godine.

Teško je posumnjati u političku obavezu EU prema regionu. Ona je jasno izrečena u Solunu još 2003. Možda neke stvari mogu brže da se kreću. Ne postoji razlog zašto Makedonija ne bi trebalo da dobije datum početka pregovora o članstvu u EU. Makedonija neće postati članica EU preko noći ali davanje početnog datuma pregovora Skoplju poboljšalo bi sliku Evrope u regionu i pomoglo nam da izazovemo evro-skeptike i uskogrude nacionaliste.

Razvoj funkcionalnih i efikasnih institucija predstavlja još jedan veliki prioritet za Kosovo. Smatram ulogu OEBS-a vitalnom u naporima da nam se pruži pomoć da postignemo profesionalnost u našem pravnom sistemu. Poverenje investitora zavisi od vladavine prava, i Kosovo ne bi trebalo da ima nikakve iluzije o samom uticaju nezavisnosti na investicije. Prava ekonomska aktivnost na Kosovu će nastati tek onda kad dobijemo pravni sistem koji funkcioniše.

Ja sam optimista. Kosovo je već daleko na svom putu da bude priznato kao nezavisna država. Sporo ali sigurno, jačamo i naše veze sa Evropom. Nezavisnost će pomoći Kosovu – ali i regionu – da uđe brže u EU, i dovešće do novog poverenja i stabilnosti samoj Evropi.

Kosovo zasluži razjašnjenje svoje budućnosti

Joachim Rücker, Specijalni predstavnik Generalnog sekretara UN-a za Kosovo (SPGS)

Specijalni predstavnik Generalnog sekretara UN-a za Kosovo (SPGS) Joakim Riker podneo je 19. marta 2007. na zatvorenoj sednici Saveta bezbednosti detaljan izveštaj o dosadašnjem napretku koji je ostvaren na Kosovu. Na sednici Saveta bezbednosti je takođe prisustvovao i predsednik Kosova Fatmir Sejdiu. "Proteklih nekoliko meseci predstavljali su veoma dinamični politički period za Kosovo", rekao je gospodin Riker. Napomenuo je da je predlog Specijalnog izaslanika UN-a za buduću status Kosova koji je predstavljen 2. februara uopšteno gledano "dobro prihvaćen" od strane kosovskih Albanaca i pozdravljen od strane kosovskog pregovaračkog tima. Rekao je da je od tada, glavna usredsređenost koncentrisana na predložene odredbe o decentralizaciji, koje daju dodatne nadležnosti budućim lokalnim vlastima, i dodao da ovo kosovski Albanci smatraju teškim, ali prihvatljivim kompromisom koji treba da pruži određene dodatne mogućnosti kosovskim Srbima. S druge strane, reakcija kosovskih Srba na predlog uopšteno gledano je negativna i u skladu sa stavovima političkih lidera u Beogradu koji u velikoj meri ignorišu odredbe sveobuhvatnog predloga kao što su: decentralizacija, zaštitne zone za mesta od verskog i kulturnog značaja koje treba da zaštite prava, interese i identitet kosovskih Srba. „Politički lideri sa uspehom pojačavaju svoje napore kako bi dopreli do kosovskih Srba i uverili ih da predlog statusa sadrži

veliki broj predloga koji su pažljivo urađeni da bi u potpunosti zaštitili njihova prava, interese i identitet," rekao je gospodin Riker. "Lideri kosovskih Albanaca iz Prištinskog pregovaračkog tima u kojem su takođe uključeni i lideri opozicije, ulažu značajne napore kako bi podstakli strpljenje među stanovništvom i neprestano pozivaju na očuvanje mira i pružanje poverenja u ovom procesu," dodao je Riker. SPGS je izrazio svoju zabrinutost da bi bilo koje odlaganje procesa moglo imati uticaja na destabilizaciju koja bi održivo rešenje učinila nemogućim.

G. Riker je takođe naveo da postoji i stalno obavezivanje kosovskih institucija u implementaciji standarda u velikom broju prioritarnih oblasti, uključujući oblasti od presudnog značaja za manjinske zajednice. "Politička volja PIS-a da

implementira reforme je i dalje nepromenljiva kao i reforma istih u pogledu integracije u Evropsku uniju što predstavlja snažan podstrek za dalji napredak," rekao je Riker. No ipak, SPGS je takođe naglasio da u velikom broju slučajeva uloženi naponi ka implementaciji nisu protumačeni kao poboljšanje životnih uslova za kosovske Srbe. Glavni razlog je nespremnost velikog broja kosovskih Srba da učestvuju u radu institucija ili da prihvate mogućnosti ili prilike koje im vlada i opštine pružaju.

"Veoma često izgleda da je njihovo neučestvovanje u institucijama povezano sa stavom Beograda, koji je nastavio sa pretnjama srpskim javnim službenicima na Kosovu da će im uskratiti lična primanja ukoliko ostanu na redovnom platnom spisku PIS-a," rekao je g. Riker.

"Beograd nastavlja sa izjavama koje obeshrabruju povratak i politizuje bezbednosne incidente, što objektivno stvara neopravdani osećaj straha i pokazuje manjak poštovanja prema RSB UN 1244. Još jednom pozivam i podstičem predstavnike srpske vlade da podrže učesce kosovskih Srba u PIS-u.", dodao je g. Riker. SPGS je naglasio da svako na Kosovu zasluži razjašnjenje oko budućnosti i da svi treba da znaju svoje mesto i koji je njihov položaj u odnosu na institucije koje utiču na njihova društva.

"Kosovskim Srbima je potrebno ovo razjašnjenje kako bi prikupili snagu da donesu potrebnu odluku i da u tom pogledu prihvate ispruženu ruku kosovskih institucija i postanu aktivni deo kosovskog društva," rekao je g. Riker i dodao da je „kosovskim Albancima i ostalim zajednicama na Kosovu takođe potrebno razjašnjenje u pogledu statusa kako bi bili sigurni da je budućnost koju oni i njihovi lideri grade stalna i održiva nakon skoro osam godina međunarodne uprave.", dodao je g. Riker.

G. Riker je zaključio da će ovaj trenutak u procesu određivanja statusa omogućiti međunarodnoj zajednici „da iskoristi veliki broj ponuđenih prilika". Takođe je izrazio svoje uverenje da će neprestano angažovanje Saveta bezbednosti osigurati da ova prilika stabilizuje ceo region i otkloni prepreke kako put ka Evropi ne bi bio ometen".

Tri scenarija razvoja na Kosovu

Veton Suroi, član kosovskog Pregovaračkog tima, Veton Suroi, predsednik političke partije ORA

Dana 10. marta 2007. završili smo poslednju rundu konsultacija ili pregovora u procesu koji je vodio predsednik Ahtisari. U stvari, ovo nije bila samo poslednja runda pregovora za Kosovo pre slanja Ahtisarijevog predloga Savetu bezbednosti, već je na simboličan način bila poslednja runda raspada bivše Jugoslavije. Bila je ovo poslednja runda dugog procesa razgovora koji su počeli Karingtonovim planom početkom devedesetih i nastavili se Dejtonom, Rambujeom i drugim procesima nakon toga.

Simbolika tog dana nije samo u tome što je označen kraj dugog i bolnog procesa raspada i pregovora, već i zbog činjenice da se to dogodilo na prvu godišnjicu smrti Slobodana Miloševića, čoveka koji je bio blisko povezan sa procesom raspada bivše Jugoslavije.

Ja sam u stvari tog dana, dok sam sedeo u sali za pregovore, govorio sebi da je ovo simboličan dan kraja nepravde, jer godišnjica Miloševićeve smrti nije bila samo nepravda vezana za njegovo ime već i nepravda zato što nije doživeo da vidi zasluženu presudu Haškog tribunala za zločine za koje je bio kriv.

Ovo je bio i kraj nepravde u smislu da je bolan proces raspada bivše Jugoslavije doveo do velikih promena u životu ljudi. Ako pogledamo unazad, možemo da vidimo da je raspad Jugoslavije bio

proces koji je mogao da se odvija u dva smera ali je, na žalost, otišao u pogrešnom smeru i tako zauvek, na nasilan način, promenio živote mnogih.

Ovo je nešto što uvek treba da imamo na umu tokom razgovora u procesu pregovora jer je blisko povezano sa načinom na koji dramatično mogu da se promene životi ljudi. Završili smo pregovore zahvaljujući mnogim ljudima koji su mnogo propatili da bi stigli do ovog trenutka od

kojeg njihovi životi treba da se promene samo na bolje.

Jednog dana dok sam bio u banci pomislio sam da je presudna i najneophodnija reč za promenu – „poverenje“. Ova presudna reč je povezana ne samo sa bankarskim aktivnostima već istovremeno i sa procesom pregovora, jer se odnosi na pitanje poverenja u našu budućnost kao i na pitanje kako izgraditi mostove razumevanja u cilju ostvarivanja bolje budućnosti.

U poslednjih 18 meseci pregovora pokušali smo da se bavimo dvema osnovnim komponentama poverenja. Prva je kako uspostaviti poverenje između većinske i manjinskih zajednica na Kosovu, a druga je kako uspostaviti poverenje između Kosova i međunarodne zajednice.

Prva komponenta je povezana sa stvaranjem identiteta za zajednice u budućnosti, jer kada živite u demografskoj situaciji u kojoj većinsko stanovništvo čini 90 odsto a manjinsko 10 odsto, i ako se tome doda nasilna prošlost, jasno je da postoji strah manjinske zajednice da će većinska zajednica eliminisati njihov identitet odnosno njihovu budućnost. To je bilo nešto što smo hteli da promenimo; želeli smo da stvorimo zajedničku budućnost i zbog toga smo poslednjih 18 meseci intenzivno razgovarali o regulisanju ovih pitanja.

Drugo pitanje, o kojem se nije puno razgovaralo ali koje je svakako bilo prisutno kao ideja u našim mislima, je pitanje kako stvoriti zajedničke vrednosti sa međunarodnom zajednicom koja je naše prirodno prebivalište, kao što je Evropska unija sa svojim vrednostima naše prirodno mesto stanovanja. Mi težimo očuvanju i daljem razvoju međunarodnih vrednosti upravljajući.

Bliska budućnost Kosova, koja će nas pratiti – jer, kako se kaže u islamskoj tradiciji,

kakvo bude vreme prvog dana takvo će biti i poslednjeg dan Ramazana, ali i na dan Bajrama – i pregovori koji treba da uslede narednih meseci će najverovatnije diktirati budućnost, slično situaciji tokom Ramazana. Ako sledimo pravi put proces će se odvijati kako sam i rekao, ali ako izaberemo problematičan put onda je verovatno da će nas to dovesti do problematičnog procesa u pogledu budućeg statusa.

Postoje tri moguća scenarija razvoja situacije kada je rešenje statusa Kosova u pitanju, odnosno razvoja naše budućnosti.

Prvi mogući scenario je da sve zemlje članice Saveta bezbednosti eksplicitno prihvate Ahtisarijev plan. To bi bila rezolucija za koje bi sve zemlje rekly „G. Ahtisari, odlično ste obavili posao, prihvatamo vaš predlog i preporučujemo da Kosovo postane nezavisna država koja u potpunosti sprovodi zaštitu manjina u skladu sa vašim predlogom“. Sa sadašnje tačke gledišta, ovaj scenario nije verovatan.

Drugi scenario je „kontradiktorni“ scenario. U narednim nedeljama i mesecima, grupa jakih zemalja (zemlje članice UN-a) bi podržala Ahtisarijev predlog, dok bi se druga grupa, na čelu sa Rusijom, protivila ne samo predlogu već celom procesu i zahtevala potpuno nov proces. Takav scenario bi doveo do konfliktne situacije ili jasne podele između država koje podržavaju proces i sve što je dosad urađeno, s jedne strane, i Rusije, sa mogućnošću da joj se pridruže još neke zemlje, s druge strane. Takva situacija

bi stvorila nove okolnosti u međunarodnoj zajednici jer bi po prvi put Srbija bila „opremljena“ nuklearnim potencijalom. A s obzirom da nuklearna moć stvara moć stavljanja veta u Savetu bezbednosti, Srbija bi preko Rusije koristila veto na neku moguću rezoluciju UN-a.

Treći scenario bi bio da zemlje članice implicitno podrže Ahtisarijev predlog, čime bi se stvorila mogućnost da se države pojedinačno izjasne o tome kako žele da vide Kosovo u budućnosti, a na osnovu preporuka predloga ili predloga u celini.

Iz današnje perspektive, ovaj scenario izgleda verovatniji nego ostala dva scenarija. To znači da prelazimo veoma tanku liniju za određivanje budućeg statusa Kosova. Ovo je završetak bez presešana kada je u pitanju status, pa će prema tome ceo proces biti bez presešana i jedinstven. Reč „bez presešana“ postaje druga ključna reč jer radimo nešto što se nikada ranije nije dogodilo. Rezolucija 1244 bila je bez presešana, baš kao i misija i mandat UN-a na Kosovu. Postoje i dve kategorije, bez presešana, uspostavljanja odnosa unutar države.

Prva kategorija je novi, Ahtisarijevim predlogom predviđen, odnos između većinske i manjinskih zajednica. Dozvolite mi da ovde ilustrujem kako bi stvari mogle da izgledaju u budućnosti. Naša prva ponuda, kojoj smo duboko posvećeni, je da se zajednicama osigura što više prava. Do sada smo ostvarili neka izuzetna dostignuća u ovoj oblasti. Turska manjina

predstavlja 0,8% ukupnog stanovništva na Kosovu i mi smo priznali njihovo pravo na zvanično korišćenje turskog jezika u opštinama u kojima ova zajednica živi. Po prvi put imamo međunarodni dokument koji zvanično priznaje romski jezik kao zvanični jezik u zajednicama u kojima žive Romi. Ova zajednica je bila nepravedno kažnjena ne samo na Kosovu već i u celoj Evropi. Sadašnji položaj ove zajednice je rezultat neke vrste evropskog rasizma iz prošlosti koji smo, na žalost, i mi delili.

Iako srpska zajednica predstavlja samo 5% stanovništva, priznali smo njihovo pravo da budu zastupljeni u kosovskom parlamentu sa preko 10%. U suštini, sve će zajednice uživati pravo koje se zove „klauzula vitalnih interesa“, što znači da neće biti zakonske promene pitanja, koja su od interesa za zajednice, bez prethodnog proceduralnog odobrenja sa njihove strane. Ovo, zajedno sa svom stvorenom asimetrijom u opštinama naseljenim Srbima, koje će imati neka dodatna prava u poređenju sa ostalim opštinama, stvara situaciju sui generis; situaciju bez presešana za koju smatramo da može da funkcioniše u okviru nezavisne države Kosova.

Druga kategorija je nova dimenzija učestvovanja i prisustva EU na Kosovu, koja se ne zove, ali je u stvari, misija. Misija EU biće, ako mogu da iskoristim tu analogiju, dijetalna Coca Cola u poređenju sa misijom u Bosni, možda čak i „dijetalnija“ ali će, svedeno, biti mnogo drugačija od onoga

što smo imali do sada. Ovo je nov i neistražen odnos ne samo za EU već i za organe vlasti na Kosovu.

Treći element koji će u velikoj meri određivati našu budućnost je način na koji će se Srbi ponašati. Iako politiku možemo da menjamo sopstvenom voljom, nemoguće je promeniti geografiju pa će Srbija zauvek ostati na istom mestu. Današnju Srbiju ne smatramo mestom koje ima pozitivnu energiju.

U narednim nedeljama ili mesecima videćemo šta će biti rezultat procesa na Kosovu. Moći ćemo da vidimo kako će Ahtisarijev predlog biti prihvaćen u Srbiji. Ako Srbija pokuša da blokira ili da se aktivno zalaže za svoje primedbe na paket, naši međuetnički odnosi će se negativno razvijati.

U suprotnom, ako Srbija usvoji pozitivan pristup čime bi se prihvatilo sprovođenje Ahtisarijevog predloga i pozivalo na njega, verovatno bi smo imali mnogu bolju situaciju u pogledu prava zajednica na Kosovu. Ono što će se u suštini desiti je, u stvari, vrlo vruća diskusija u srpskoj zajednici na Kosovu o pitanju identiteta Srba na Kosovu. Pitanje da li će kosovski Srbi pokušati da povrate ne samo svoj identitet već i svoju ulogu u budućnosti ili će ostati samo deo politike koju vodi Beograd, nije samo intelektualno i egzistencijalno pitanje ili debata koja se trenutno odvija u srpskoj zajednici.

Četvrto pitanje je da li će novo međunarodno prisustvo na Kosovu odoleti kolaču; odnosno, da li će

odoleti svojim ovlašćenjima, ili u kojoj meri će biti u stanju da se uzdrži od korišćenja ovlašćenja predviđenih mandatom. Ova velika ovlašćenja su i suviše privlačna i suviše izazovna. Uzdržavanje od korišćenja ovog ovlašćenja trebalo bi u suštini da se razvija ruku pod ruku sa odgovornim sistemom na Kosovu. Ono što je predstavljalo problem tokom poslednjih osam godina je to da je veliko međunarodno prisustvo sprečilo osnivanje odgovornog, a time i demokratskog, sistema u kojem bi Vlada Kosova bila odgovorna kosovskim biračima. Izazov za kosovske organe vlasti je kako da izbegnu tendenciju da krivicu za nedostatak kapaciteta ili uspeha prebace na međunarodnu zajednicu, jer je tokom poslednjih osam godina to bilo lako uraditi. Poslednja stvar koju želim da kažem je da smo svesni da nezavisnost Kosova neće rešiti naše probleme. Naše društvo ima velika očekivanja, a deo tog društva misli da će nezavisnost automatski rešiti sve probleme. Očigledno je da se to neće dogoditi. Bez nezavisnosti neće biti kapaciteta ili mogućnosti da se reši nijedan problem. U tome je razlika između imanja i nemanja statusa. Status je, kao što smo ranije rekli, povezan sa poverenjem. Jednom kada zadobijemo poverenje imaćemo pravni, politički i finansijski kapacitet da izgradimo društvo koje će imati potpuno drugačiji izgled od današnjeg.

Ovaj članak je deo govora održanog na Konferenciji za Kosovo koju je marta 2007.g u Beču organizovao ECIKS.

„Kosovska delegacija je bila angažovana na uspešnom okončanju pregovaračkog procesa”

Intervju sa g. Ljutfijem Hazirijem, zamenikom premijera, ministrom za lokalnu samoupravu i članom kosovskog pregovaračkog tima.

G. Haziri, možete li nam reći svoje mišljenje o procesu pregovora i o poziciji kosovskog tima uopšte?

Lutfi Haziri: Pod specijalnim mandatom Saveta bezbednosti, sa vrlo intenzivnim rasporedom rada, od februara 2006. do marta ove godine, g.

Ahtisari se bavio pitanjima koja su na početku označena kao tehnička. Ovaj proces bio je pun diskusija, konsultacija i teških pregovaranja; njegova svrha bila je da izađe u susret interesima većinskog albanskog stanovništva, ali da isto tako i odredi njihove odgovornosti prema manjin-

skim zajednicama. Pregovori su se naročito fokusirali na decentralizaciju, na prava zajednica na centralnom nivou (uključujući Parlament), Vladu i ostale državne institucije, pravo na veroispovest, zaštitu verskog i kulturnog nasleđa i privredna pitanja. Poslednji sastanak, koji je održan na najvišem nivou, jasno je pokazao da je u diskusijama postojao ozbiljan angažman kosovske delegacije, uključujući kompromis po pitanju zainteresovanosti da se proces privede kraju, kao i pružanje adekvatnog tretmana etničkim grupama. Sa druge strane, uloga i angažman srpske delegacije imali su svoje uspone i padove, ali, u suštini, bili su nekooperativni i pristrasni, sa ciljem da odlažu i odugovlače misiju g. Ahtisarija. Bilo kako bilo, sada je jasno da čitav proces zavisi od Saveta bezbednosti.

Da li mislite da su interesi drugih strana, konkretno interesi drugih zajednica, bili uzeti u obzir tokom pregovora?

Lutfi Haziri: Apsolutno; ako posmatramo sva pitanja koja su razmatrana, možemo videti da je većinsko albansko stanovništvo ponudilo zaštitu i ustavna prava za sve etničke grupe koje žive na Kosovu, a poseban tretman je ponuđen srpskoj zajed-

nici. Čitav proces u Beču bio je usmeren ka tome da se zadovolje kosovski Srbi kao manjina, jer ostale manjine koje žive na Kosovu, kao što su Bošnjaci, Turci, Romi, Goranci i ostali, tretiraju ovo kao unutrašnji problem i zato se nadaju da će sve biti obuhvaćeno i regulisano Ahtisarijevim planom, zajedno sa pravima albanskog većinskog stanovništva. Ukoliko razmotrimo samo segment koji se bavi decentralizacijom, možemo jasno uočiti da je zadovoljenje interesa srpske zajednice veoma ozbiljno tretirano na nivou lokalne vlasti. Pored toga, prava će takođe biti obezbeđena i ostalim zajednicama kako bi se garantovao pozitivan razvoj događaja na Kosovu; ovo će se odigrati neposredno nakon utvrđivanja statusa. Zainteresovani smo za to da uspostavimo funkcionalnu demokratiju na Kosovu, koja će pružiti jednakost svim svojim građanima. Teritorija Kosova će, bez sumnje, ostati nepodeljena i u okviru jedinstvenog ustavnog sistema.

Da li biste bili u stanju da izdvojite bilo kakve interesantne momente koji su se desili tokom takozvanih 'neformalnih pregovora' na primer tokom ručkova, pauza za kafu ...?

Lutfi Haziri: U ovoj fazi procesa rešavanja statusa, ja bih više voleo da izdvojim teške momente, radije nego one neformalne. Bilo je, naravno, prilika da se komunicira i da se razjasne pitanja iz raznih uglova tokom pauza, ali ja bih spomenuo da je jednom prilikom Enver Hodžaj, obraćajući se poslan-

iku Parlamenta Randelu Nojkiću pogrešno izgovorio njegovo ime, rekavši Arandel (Nojkić, poslanik kosovskog Parlamenta, bio je predstavnik srpske delegacije). Ovo pogrešno izgovaranje imena, odnosno tehnička greška, koja je ocenjena ne toliko ozbiljnom, koštala je g. Nojkića daljeg učešća na pregovorima u Beču.

ASI: G. Haziri, vi znate da postoje mnoge pretnje koje su u vezi sa shvatanjem procesa decentralizacije. I Albanci i Srbi vide ovaj proces iz različitih perspektiva i očekuju potpuno različite ishode. Kakvo je vaše mišljenje o ovome?

Lutfi Haziri: Još od 2002. godine, ovaj proces se na Kosovu posmatra iz različitih perspektiva. Jasno je da su na početku najveće razlike bile između većinskog albanskog stanovništva i međunarodne administracije. Kasnije, razmimoilaženja su bila između većinskog albanskog stanovništva i srpske etničke manjine. Tokom kasnijih faza, bilo je razlika unutar albanske političke arene i između albanskih političkih partija, a u skorije vreme, videlo se da su albanska većina i ne-srpske manjine postigle konsenzus, i razlike su tada ispoljene između albanske većine i turske, goranske i bošnjačke manjine sa jedne strane, i srpske zajednice sa druge strane. Ova razmimoilaženja su podigla pitanje decentralizacije na međunarodni nivo, bez uključivanja mogućnosti da se ovaj proces prikaže kao deo unutrašnjih interesa Kosova, što podrazumeva i interese srpske zajednice. Možda je saglasnost postig-

nuta prekasno, možda se tome nije pristupilo na najbolji način, ali, šta god da je u pitanju, ja sam, kao ministar, nasledio i nastavio proces koji je tekao za vreme vlade Bajrama Redžepija i pokušao sam da dođem do odluka na bazi konsenzusa, tako da proces bude smatran prihvatljivim za sve strane. Tokom bečkog procesa, pitanje decentralizacije zasniva se na najboljim evropskim principima, praksama i konvencijama. Ono što u ovom momentu čini Kosovo specifičnim jeste ponovno razmatranje pitanja pokrenutih od strane etničkih grupa u ovom procesu.

Da li biste mogli opisati kakvi će biti odnosi između lokalnih i centralnih nivoa u budućnosti; da li će postojati neki nivo kontrole koji će se sprovoditi od strane centralnog nivoa vlasti, ili bi bilo bolje to nazvati nekom vrsom nadzora sa centralnog nivoa?

Lutfi Haziri: Opštinske nadležnosti su najzad razjašnjene. Postojeće tri kategorije koje su dobro poznate širom Evrope. Prva kategorija daje širok opseg prava opštinskim skupštinama, što podrazumeva vršenje njihovih dužnosti i odgovornosti u skladu sa zakonom, a te odgovornosti su regulisane od strane samih opštinskih skupština. Druga kategorija prava koja padaju pod nadležnosti opštinskih skupština jesu prava koja centralna vlast dodeljuje lokalnim vlastima i koju lokalne vlasti obavljaju. Međutim, ova prava su regulisana zakonom i nadzor vrši centralna vlast. Treća

grupa bavi se proširenim ovlašćenjima u nekim opštinama u polju prosvete i zdravstvene zaštite. Ovo je nešto konkretnije, i istovremeno, predstavlja ponudu za kosovsku delegaciju ubačenu kao posebno ovlašćenje od strane g. Ahtisarija. Ovo su u potpunosti specifična ovlašćenja i predstavljaju izuzetak od onoga što je u drugim zemljama poznato kao laka asimetrija. Druga tačka koju želim da istaknem u ovom pitanju odnosi se na međupštinsku, prekograničnu i međuinstitucionalnu saradnju opština u polju ovlašćenja koja obavljaju. Zasižno smo bili zainteresovani da regulišemo ovo polje, ali pored prava opština, takođe smo bili zainteresovani da regulišemo prava centralne vlade da stavi u primenu zakone na lokalnom nivou.

Stoga je centralna vlast eksplicitna, ona reguliše i formalizuje način saradnje i prati sve segmente ovlašćenja opština. Međutim, centralna vlast se ne meša u prava opština u trenucima kada iste koriste ova ovlašćenja, sem u slučaju da iste prekorače nivo ovlašćenja, prekrše zakon ili ne ispoštuju svoje dužnosti. Treća tačka odnosi se na saradnju sa institucijama iz Srbije i način na koji se iste finansiraju. Svakako možemo priznati pravo na saradnju, bez obzira da li u polju lokalnog upravljanja, ili saradnju u drugim oblicima. Srbija ima pravo da podrži srpske većinske opštine posredstvom finansijskih donacija, ali isto mora biti učinjeno preko Odeljenja trezora i preko kos-

ovskih licenciranih banaka, podložno nadzoru kosovskih vlasti. Ne bi trebalo dozvoliti da odredište novca bude promenjeno, već nasuprot tome isti bi trebalo da bude iskorišćen za infrastrukturu, prosvetu, zdravstvo i druga pitanja koja regulišu interese lokalnog upravljanja. Poslednji deo poglavlja o decentralizaciji usredsređen je na uspostavljanje novih opština. Pravna nadležnost centralnih institucija u vezi sa svim opštinama trebalo bi da bude jednaka. Ne postoji nikakvo nepoklapanje u načinu na koji će opštine Gnjilane, Gračanica ili druge biti nadgledane. Ukoliko treba da odgovorimo na pitanje koja je razlika između postojeće i buduće pravne infrastrukture, mogu reći da u ovom trenutku, opštine nisu kontrolisane kada govorimo o međunarodnoj saradnji i saradnji sa srpskim institucijama. Nasuprot tome, one imaju pravo da automatski stupe u bilo kakvu vrstu radnog sporazuma zasnovanog na saradnji sa bilo kojom zainteresovanom stranom. Međutim, u budućnosti, ovo pitanje bi trebalo da bude regulisano a konačno ovlašćenje za regulisanje i ozakonjivanje svih oblika saradnje biće u rukama Ministarstva lokalne uprave.

Kako bi Vlada odreagovala, i kakav vid pomoći Vlada predviđa od međunarodne zajednice, ukoliko srpske opštine na severu budu imale negativnu reakciju na usvajanje Ahtisarijeve preporuke o statusu od strane Saveta bezbednosti UN-a?

Lutfi Haziri: Pre svega, dozvolite mi da objasnim

nešto javnosti na Kosovu; tri opštine na severu Kosova, odnosno Zubin Potok, Leposavić i Zvečan, predstavljaju legitimne institucije koje su prošle izborni proces na Kosovu. One su uspostavljene i izabrane za institucije u skladu sa kosovskim zakonodavstvom. Nažalost, iste se nalaze pod uticajem Vlade Srbije i primenjuju takozvani dvostruki standard prilikom primene zakona. Ovo je problem koji zahvata deo opštine; severni deo grada Mitrovice. Međutim, slučaj Mitrovice se razlikuje, pošto istom upravlja predstavnik UNMIK-a. Verujem da će bilo kakva tendencija da se onemoguću primena rešenja o statusu ili nova rezolucija Saveta bezbednosti imati implikacije, prvobitno u polju bezbednosti, što predstavlja deo mandata NATO-a da garantuje teritorijalni integritet Kosova i bezbednost njegove imovine i građana. Kada govorimo o vladavini prava, Vlada će se ozbiljno angažovati u smislu uspostavljanja saradnje sa ove tri opštine i pronalaženja bržeg i kraćeg puta za primenu zakona, a ukoliko budu postojale dalje prepreke za primenu rešenja o statusu, na scenu će stupiti uloga budućeg međunarodnog prisustva. Međunarodni predstavnik na Kosovu posedovaće izvršna prava i trebalo bi da iskoristi svoj autoritet u svim slučajevima koji nisu u skladu sa rešenjem ili njegovom primenom. Stoga bih razgraničio naše angažovanje u tri oblasti; oblast rešenja za Kosovo (što uključuje funkcionalnost i primenu kosovskih zakona), primena rešenja o sta-

tusu (što predstavlja ulogu međunarodnog prisustva), i oblast bezbednosti (što potpada pod mandat NATO-a).

G. Haziri, sada bismo voleli da razmotrimo odnos između Vlade i Skupštine Kosova, sa posebnim fokusom na zakonodavnom procesu. Koje je Vaše mišljenje u pogledu spremnosti Skupštine da usvoji 103 zakona u redovnom postupku, i oko 17 drugih zakona koji proističu iz obaveza sadržanih u Ahtisarijevom predlogu? Tim više ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da aktuelni ritam usvajanja zakona u Skupštini podrazumeva usvajanje oko 20-25 zakona godišnje. Da li Vlada ima uspostavljene prioritete u pogledu usvajanja zakona, i koje oblasti se smatraju prioritetnim?

Lutfi Haziri: Usvojili smo plan rada u polju zakonodavstva za ovu godinu, a Vlada je glavni pokrovitelj zakona. Upotpunili smo naš plan rada u polju zakonodavstva sa svim zakonima i zahtevima za izmene zakona proizašle iz Ahtisarijevog paketa. Isti uključuje oblasti decentralizacije, zaštite kulturnog nasleđa, zaštitne zone, bezbednost i eksplicitne zahteve pomenute od strane g. Ahtisarije. Takođe ćemo načiniti izmene na dva osnovna kosovska zakona, odnosno Zakon o obrazovanju i Zakon o sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti. Svestan sam preopterećenosti sa kojom će se Skupština Kosova suočavati sa ovim planom rada u polju zakonodavstva, ali naš prioritet je

da usvojimo sve zakone koji proističu iz rešenja o statusu i iz nastavljene potrebe utvrđene od strane Vlade.

Da li je Vlada spremna za period tranzicije?

Lutfi Haziri: Verujem da ćemo posredstvom novog mehanizma tehničkih grupa za tranziciju i priprema za situaciju nakon statusa, uspeti u tome da raspored, dinamika i naš potencijal budu na pravom putu. Period od 120 dana nakon rešenja o statusu, vreme kada će sva prava i odgovornosti međunarodne administracije biti prenete i apsorbovane, predstavljaju period značajnih izazova. Istovremeno, buduće međunarodno prisustvo biće utemeljeno na Kosovu, i pružaće podršku Vladi i kosovskim institucijama u oblasti pravosuđa i bezbednosti. Isto će pružiti veliku podršku u smislu ljudskih kapaciteta i naših zakonodavnih kapaciteta.

I za kraj, g. Haziri, gde vidite Kosovo za 10 godina?

Lutfi Haziri: Nemam apsolutno nikakve sumnje da će najveći izazov za Kosovo, nakon njegovog priznavanja kao nezavisne i suverene države, biti evropska integracija. Ista će predstavljati težak izazov, trnovit i jasan put koji će zahtevati ozbiljno zauzimanje kako bi se prebodio i ovaj proces. Kosovo vidim kao deo velike evropske porodice, kao deo suverenih porodica EU, kao ravnopravnu članicu evropske zajednice sa sasvim drugačijim obavezama i razvojnim planom.

Sjedinjene Države podržavaju Ahtisarijev predlog za status

Nakon više od godinu dana pregovora, specijalni izaslanik UN-a i bivši predsjednik Finske Marti Ahtisari predstavio je generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija svoj predlog za budućnost Kosova. Zahvalni smo predsjedniku Ahtisariju na njegovom strpljenju, veštom i izbalansiranom radu u vođenju procesa određivanja statusa Kosova.

Sjedinjene Države pozdravljaju i podržavaju njegove preporuke.

Predlozima specijalnog izas-

lanika UN-a, narod Kosova će po prvi put, nakon mnogo godina, dobiti razjašnjenje svoje budućnosti. Ovi predlozi sadrže dalekosežne garancije za zaštitu prava i bezbednost kosovskih Srba i ostalih nealbanskih zajednica. Predsjednik Ahtisari je predložio da Kosovo postane nezavisno, s tim što će određeno vreme biti pod međunarodnim nadzorom.

Proces određivanja statusa Kosova ulazi u svoju poslednju i odlučujuću fazu. I dok se Savet bezbednosti UN-a priprema da preispita preporuke preds-

ednika Ahtisarija, mi ćemo biti angažovani na opsežnim i intenzivnim konsultacijama sa našim partnerima u Savetu bezbednosti i strankama.

Rezolucija i status Kosova treba da se posmatraju u istorijskom kontekstu tragičnih okolnosti raspada bivše Jugoslavije, koji je počeo devedesetih godina. Savet bezbednosti UN-a, koji je 1999. usvojio rezoluciju kojom se Kosovo stavlja pod upravu UN-a i predvideo politički proces određivanja statusa, dugo je tretirao Kosovo kao poseban slučaj.

Još od početka krize u ovom regionu pre šesnaest godina, predsjednik Džordž V. Buš i njegova dva prethodnika rade na ostvarivanju potpune, slobodne i mirne evropske vizije. Verujemo da će predlozi predsjednika Ahtisarija omogućiti da region prevaziđe sukobe iz devedesetih i krene prema svetlijoj evro-atlantskoj budućnosti.

Izjava Toma Kejsija, zamenika portparola Ministarstva inostranih poslova SAD-a, 26. mart 2007.

Nema Ustava bez učešća svih

Hajredin Kući, kopredsedavajući Radne predgrupe za Ustav, poslanik Skupštine Kosova, PDK

U svom Sveobuhvatnom predlogu za rešenje statusa Kosova, Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Marti Ahtisari je naglasio da će se nastaviti sa ustavnim procesom (član 10: Ustavna komisija). Predlog za status predviđa da predsednik Kosova, uz konsultacije sa predsednikom Skupštine Kosova, treba da sazove Ustavnu komisiju da, uz konsultacije sa međunarodnim civilnim predstavnikom, izradi nacrt kosovskog Ustava. Predlog dalje predviđa da će Ustavna komisija biti sastavljena od dvadeset jednog člana. Petnaestoro članova će imenovati predsednik Kosova, u konsultaciji sa predsedništvom Skupštine Kosova. Tri člana će imenovati poslanici Skupštine koji

zauzimaju mesta rezervisana za zajednicu kosovskih Srba, a druga tri člana će imenovati poslanici Skupštine koji predstavljaju ostale zajednice. Skupština dvotrećinskom većinom treba da usvoji Ustav u roku od 120 dana od dana stupanja na snagu Predloga za status. Radna predgrupa za Ustav, od januara 2007. priprema Ustavni okvir koji treba da olakša rad Ustavne komisije.

Struktura novog Ustava treba da bude usklađena sa Ahtisarijevim predlogom za status. Odgovarajuća terminologija iz predloga za status je već uključena u ustavni okvir pripremljen od strane Radne predgrupe za Ustav. U ovom procesu smo imali punu podršku međunarodnih partnera. Radna predgrupa za Ustav

se nada da će naš pripremni rad omogućiti Ustavnoj komisiji da pripremi Ustav koji će zadovoljiti potrebe Kosova. Pored toga, potrebno je uspostaviti mehanizam koji će osigurati da Skupština Kosova ima svoju ulogu u celom ustavnom procesu.

Nema jednostavnog prelaska na novi Ustav. Način na koji se priprema Ustav je isto toliko važan koliko i sadržaj tog ustava. Proces izrade nacrtu ustava daje legitimnost ustavu. Savremeni ustavni procesi redefinišu raniju tradiciju pripremanja ustava od strane „stručnjaka“ i dovode ovaj proces u sferu demokratskog učešća. Norme demokratskih procedura, transparentnosti i odgovornosti, koje se primenjuju pri donošenju svakodnevnih političkih odluka danas su neophodne i pri razmatranju ustava.

Rešenje statusa Kosova predloženo od strane predsednika Ahtisarija omogućava razvoj transparentnijih i sveobuhvatnijih elemenata ustavnog procesa. Opšti principi sadržani u članu 10.3 Rešenja statusa pozivaju na „svrsishodne mehanizme za obaveštavanje javnosti“ o radu Ustavne komisije. Postoji potreba za širokim političkim konsenzusom o celokupnom ustavnom procesu pre tranzicionog perioda, kako bi se izbegao konflikt tokom najkritičnijih faza procesa.

Danas je učestvovanje svih neophodan deo ustavnog

procesa u kome se priprema nacrt Ustava. Uprkos problema u vezi definisanja i sprovođenja, demokratski proces izrade ustava je od presudnog značaja za snagu, prihvatljivost i legitimnost krajnjeg proizvoda. Učešće javnosti se često posmatra kao glasanje odnosno biranje ustavne konvencije ili ratifikovanje teksta Ustava referendumom. Međutim, drugi vidovi učešća pružaju običnim građanima mogućnost da preuzmu inicijativu i stvaraju otvoren ustavni dijalog u kojem javnost razmenjuje mišljenja u pogledu kreiranja plana, sadržaja i ratifikacije. Ne sme se zaboraviti da pravo učešće javnosti zahteva društveno uključivanje, ličnu bezbednost i slobodu govora i udruživanja. Snažno civilno društvo, građansko obrazovanje i dobri kanali komunikacije među svim nivoima društva olakšavaju ovaj proces. Samo značajno ulaganje vremena i resursa može učešće javnosti na Kosovu učiniti istinskim.

Izrada ustava uz učešće svih postala je presudni aspekt legitimnog ustavnog procesa. Kada se ustavni proces deli sa javnošću, izrada ustava nije više ograničena na domen „visoke politike“ i pregovore između elita koje iza zatvorenih vrata pripremaju nacрте tekstova. Na kraju, ovo vodi ka reprezentativnom i legitimnom Ustavu – jedinoj vrsti ustava prihvatljivoj za građane Kosova.

Izvrсни rezime konačnog sveobuhvatnog

I. Opšte

Cilj Sveobuhvatnog predloga za rešenje statusa Kosova je da definiše odredbe neophodne za jedno buduće Kosovo koje je sposobno za život, održivo i stabilno. Predlog uključuje detaljne mere koje će obezbediti promovisanje i zaštitu prava zajednica i njihovih članova, efikasnu decentralizaciju vlasti kao i očuvanje i zaštitu kulturnog i verskog nasledja. Pored toga, Rešenje propisuje ustavne, ekonomske i bezbednosne odredbe čiji je zajednički cilj da doprinesu razvoju multietničkog, demokratskog i prosperitetnog Kosova. Važan elemenat Rešenja je mandat za buduće međunarodno civilno i vojno prisustvo na Kosovu kako bi se nadgledala primena Rešenja i pružila pomoć nadležnim vlastima Kosova u obezbeđivanju mira i stabilnosti širom Kosova. Odredbe Rešenja će imati pravnu snagu iznad svih drugih pravnih odredbi na Kosovu.

II. Odredbe Rešenja

Rešenje se sastoji od glavnog dela u kojem se nalazi četrnaest članova koji uspostavljaju ključne principe i dvanaest aneksa kojima se ti principi razraduju

Kosovo će biti multietničko društvo, koje će upravljati samo sobom demokratski i uz puno poštovanje vladavine zakona, najviših međunarodno priznatih standarda ljudskih prava i osnovnih sloboda, i koje promovise mirnu i prosperitetnu egzistenciju svih svojih stanovnika.

Kosovo će usvojiti Ustav kako bi se takvi principi zaštitili. Iako Rešenje ne propisuje kompletan Ustav, ono definiše ključne elemente koji moraju biti deo Ustava.

Kosovo će imati pravo da pregovara i zaključuje međunarodne sporazume, uključujući i pravo da traži članstvo u međunarodnim organizacijama.

Centralni element Rešenja je zaštita i promovisanje prava članova zajednica. Rešenje se bavi ključnim aspektima koji treba da budu zaštićeni, uključujući kulturu, jezik, obrazovanje i simbole. Ono takođe predviđa konkretne mehanizme predstavljanja za članove ne-albanskih zajednica na Kosovu u ključnim javnim institucijama kako bi se očuvalo i podstaklo njihovo efikasno i aktivno učešće u javnom životu. Kako bi se u zakonodavnom procesu zaštitila prava članova ne-albanskih zajednica na Kosovu, Rešenje takođe predviđa da određeni taksativno nabrojani zakoni mogu biti usvojeni samo ukoliko većina ne-albanskih članova kosovske Skupštine pristane na njihovo usvajanje.

Rešenje daje širok predlog za decentralizaciju, koji je po opsegu obiman i ima za nameru promovisanje dobre vlasti, transparentnosti i efikasnosti javnih usluga. Predlog se posebno koncentriše na konkretne potrebe i bojazni zajednice Srba na Kosovu, koji će imati visoki stepen kontrole nad svojim poslovima. Elementi decentralizacije uključuju inter alia, nove opštinske nadležnosti u opštinama u kojima su Srbi većina (kao što je to slučaj kod sekundarnog zdravstvenog osiguranja i viseg školstva); široku

opštinsku autonomiju u finansijskim pitanjima, uključujući i mogućnost primanja finansiranja iz Srbije koje je transparentno a namenjeno širokom spektru opštinskih aktivnosti i namena; odredbe o medju-opštinskom partnerstvu i preko-granicnoj saradnji sa institucijama u Srbiji; i osnivanje šest novih, ili značajno proširenih, opština u kojima su Srbi većina (Gračanica, Novo Brdo, Klokot, Ranilug, Partes, Severna Mitrovica).

Rešenje takođe predviđa pravosudni sistem na Kosovu koji bi bio jedinstven, nezavisan, profesionalan i nepristrasan i koji bi omogućavao svim licima na Kosovu pristup pravdi. Ono takođe predviđa mehanizme koji treba da obezbede da sistem pravosudja uključuje sve, a da sastav sudija i javnih tužilaca odražava multietnički karakter Kosova.

Odredbe o zaštiti i promovisanju verskog i kulturnog nasledja će osigurati slobodno i neometano postojanje i funkcionisanje srpske pravoslavne crkve (SPC) na Kosovu. Više od četrdeset ključnih verskih i kulturnih lokaliteta će biti okruženo Zaštitnim zonama kako bi se sprečilo bilo kakvo ometajuće komercijalno ili industrijsko poslovanje ili izgradnja, i kako bi se očuvalo kulturno dostojanstvo ovakvih mesta. Rešenje takođe nalaže uspostavljanje dodatne fizičke zaštite za određene izabrane objekte. SPC i njena interna organizacija će eksplicitno biti priznate od strane kosovskih vlasti i biće im data nepovredivost njihove imovine kao i oslobađanje kod plaćanja poreza i carinske olaksice. SPC na Kosovu će takođe imati slobodu da održava veze sa SPC u Beogradu.

Sve izbeglice i interno raseljena lica sa Kosova imaće pravo na povratak i povraćaj njihove imovine i lične imovine. Rešenje takođe poziva Kosovo i Srbiju da u potpunosti saraduju sa

predloga za rešenje statusa Kosova

Medjunarodnom komisijom Crvenog krsta kako bi se utvrdila sudbina nestalih lica.

Rešenje uključuje konkretne odredbe koje imaju za cilj promovisanje i obezbeđivanje održivog ekonomskog razvoja na Kosovu. Rešenje propisuje transparentne postupke za resavanje spornih imovinskih zahteva i za nastavak procesa privatizacije, oboje sa značajnim učešćem medjunarodne zajednice. Pored toga, Rešenje definiše mehanizme za određivanje kosovskog učešća u spoljnom dugovanju Srbije i za rešavanje pitanja restitucije imovine.

Rešenje takodje predviđa uspostavljanje profesionalnog, multietničkog i demokratskog bezbednosnog sektora na Kosovu, podstičući značajno lokalno učešće u njegovom razvoju, ali uz zadržavanje izvesnog nivoa medjunarodnog nadzora neophodnog za krajnji uspeh u ovom osetljivom području. Policijske snage Kosova će imati jedinstveni lanac komande na celom Kosovu sa lokalnim policajcima koji će odražavati etnički sastav opština u kojima rade. U opštinama na Kosovu gde su Srbi većinski deo stanovništva, skupštine opština će imati veće nadležnosti kod izbora komandira lokalne stanice. Nove profesionalne multietničke Snage bezbednosti Kosova (SBK) će biti uspostavljene u roku od godinu dana. One će imati najviše do 2.500 aktivnih pripadnika i 800 rezervista. Rešenje predviđa da će sadašnji Kosovski zastitni korpus (KZK) biti rasformiran u roku od jedne godine.

Imajući u vidu da ce ispunjavanje obaveza od strane Kosova u skladu sa Resenjem zahtevati širok raspon slozenih i teskih aktivnosti, Resenje predviđa buduće medjunarodno prisustvo

koje ce nadzirati i pomagati odgovarajuće napore kosovskih vlasti. Ovo prisustvo se sastoji od tri glavne komponente:

Medjunarodni civilni predstavnik(MCP), koji je istovremeno i Specijalni predstavnik Evropske unije, biće postavljen od strane Medjunarodne upravne grupe (MUG) koja je sastavljena od glavnih medjunarodnih zainteresovanih učesnika. MCP će imati najviša ovlašćenja za nadzor nad primenom Rešenja. MCP će imati konkretna ovlašćenja koja će biti dodeljena njemu/njoj, kako bi bio/bila u mogućnosti da preduzima akcije neophodne za nadzor i obezbeđenje uspešne primene Rešenja. Ovo uključuje ovlašćenje da poništi odluke ili zakone donete od strane kosovskih vlasti i da kazni ili smeni javne funkcionere za cije akcije MCP oceni da nisu u skladu sa slovom ili duhom Rešenja. MCP će takodje biti konačna instanca na Kosovu u vezi civilnih aspekata Rešenja.

Evropska Misija za politiku bezbednosti i odbrane (EMPBO) će nadgledati, voditi i savetovati u vezi svih područja vezanih za vladavinu zakona. Konkretno, ona će pomagati Kosovu u razvoju efikasne, pravične i reprezentativne policije, pravosudnih, carinskih i kazneno-popravnih institucija, a imaće i ovlašćenje da preuzme druge odgovornosti kako bi obezbedila održavanje i promovisanje vladavine zakona, javnog reda i bezbednosti.

Medjunarodno vojno prisustvo će pod rukovodstvom NATO-a i zajedno sa MCP, a kao podršku kosovskim institucijama, osigurati bezbedno i sigurno okruženje širom Kosova, sve dotle dok te institucije ne budu u stanju da u punoj meri preuzmu odgovornosti u vezi bezbednosti.

Radi pomoći u nadzoru koji je neophodan za uspešnu primenu Rešenja, biće potrebno široko prisustvo OEBS-a (Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju) na terenu na Kosovu.

III. Primena Rešenja

Nakon stupanja na snagu Rešenja, biće prelazni period od 120 dana, tokom kojeg će postojeći mandat UNMIK-a ostati nepromenjen. Kako bi se omogućio neposredni nadzor nad primenom Rešenja od strane Kosova, MCP će imati ovlašćenje da nadgleda tu primenu i daje preporuke UNMIK-u o akcijama koje treba preduzeti kako bi se obezbedilo poštovanje Rešenja.

Tokom prelaznog perioda će Skupština Kosova, uz konsultacije sa MCP-om, biti odgovorna za usvajanje ustava i zakona neophodnih za sprovođenje Rešenja. Novi Ustav i zakoni će stupiti na snagu odmah nakon isteka prelaznog perioda.

Na kraju prelaznog perioda mandat UNMIK-a će prestati i sva zakonodavna i izvršna vlast koja je bila data UNMIK-u biće kompletno prebačena na vlasti Kosova u skladu sa Resenjem.

U roku od devet meseci nakon stupanja na snagu Rešenja, treba da se održe opšti i lokalni izbori.

Mandat MCP-a će se nastaviti sve dok MUG ne utvrdi da je Kosovo izvršilo primenu uslova Rešenja.

Koraci ka definisanju statusa Kosova

Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija za proces budućeg statusa Kosova (SI) Marti Ahtisaari i zamenik izaslanika za status (ZIS) Albert Rohan bili su u svojoj prvoj poseti stranama u regionu u novembru 2005. godine, posetivši Prištinu/Prishtinë i Beograd, kao i glavne gradove u susedstvu Tiranu, Podgoricu i Skoplje. Od tada, Specijalni izaslanik, njegov zamenik i viši službenici Kancelarije Specijalnog izaslanika Ujedinjenih nacija za Kosovo (UNOSEK) često su posećivali region.

Tokom 2006. godine, UNOSEK je održao 15 rundi direktnih razgovora između pregovaračkih timova Beograda i Prištine.

Četrnaest rundi ovih razgovora bilo je fokusirano na decentralizaciju, zaštitu kulturnog i verskog nasleđa na Kosovu, privredne teme i zaštitu prava zajednica.

Uz to, SI je predsedavao direktnim razgovorima sa srpskim i kosovskim vođstvom u Beču 24. jula 2006. Predsednik Boris Tadić i premijer Vojislav Koštunica bili su na čelu srpske delegacije, dok je predsednik Fatmir Sejdiu bio na čelu kosovskog Tima jedinstva. Sastanak je pružio priliku obema stranama da na najvišem nivou izlože svoje poglede na budućnost Kosova kako drugoj strani, tako i međunarodnoj zajednici, koju su predstavljali UNOSEK i posmatrači iz KG, EU i NATO-a.

Pored ovih direktnih razgovora između dveju strana, od januara 2006. godine, misije eksperata pod vođstvom UNOSEK-a su posetile Beograd i Prištinu kako bi se odvojeno razgovaralo sa obema stranama o različitim pitanjima.

Od novembra 2005. godine, SI i njegov zamenik su imali brojne sastanke sa drugim ključnim učesnicima u procesu. Tu spadaju izveštavanje Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (4. mart, 13. juli i 22. septembar 2006.); sastanci sa KG-om, ministrima spoljnih poslova EU-a, kao i sa drugim međunarodnim akterima, uključujući NATO i OEBS.

Dana 25. januara 2007. godine, Specijalni izaslanik se u Parizu sastao sa Generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija Ban Ki-Moon-om da bi ga izvestio o najnovijem razvoju

dogadaja u procesu statusa i da bi mu izložio predlog. Narednog dana, Specijalni izaslanik se u Beču sastao sa članovima Kontakt grupe (KG) i takođe je sa njima podelio sadržaj svog predloga, u sklopu redovnih konsultacija i bliske saradnje između UNOSEK-a i KG-a.

Dana 2. februara, Specijalni izaslanik je putovao u Beograd i Prištinu kako bi predstavio obema stranama nacrt sveobuhvatnog predloga za rešavanje statusa Kosova. U Beogradu, predlog je uručen predsedniku Srbije Borisu Tadiću. U Prištini, Specijalni izaslanik je izložio svoj predlog Predsedniku Fatmiru Sejdiuu i Timu jedinstva.

Specijalni izaslanik je potom pozvao obe strane u Beč na niz sastanaka o nacrtu predloga. Tokom prvog kruga razgovora, održanog

između 21. februara i 2. marta, delegacije su razmotrile ceo dokument. UNOSEK je nakon toga revidirao svoj izvorni nacrt, a Specijalni izaslanik je pozvao najviše predstavnike obeju strana da učestvuju na sastanku na najvišem nivou u Beču 10. marta. Beogradsku delegaciju predvodili su predsednik Boris Tadić i premijer Vojislav Koštunica, a prištinski Tim jedinstva predvodio je Fatmir Sejdiu. Predstavnici Kontakt grupe, EU i NATO-a su takođe učestvovali na sastanku.

Na kraju sastanka na najvišem nivou, Specijalni izaslanik je primetio da nije postojala volja strana učesnica da se pomaknu sa svojih početnih pozicija. Ostavši ubeđen da pozicije obeju strana po pitanju statusa Kosova nemaju zajedničku osnovu za postizanje dogovora i da nikakva dodatna pregovaranja neće promeniti tu činjenicu, Specijalni izaslanik je zaključio da je iscrpljen sav potencijal za pregovaranje. On je objavio svoju nameru da dovrši svoj predlog kako bi ga podneo Savetu bezbednosti UN tokom meseca marta.

Dana 14. marta, zamenik Specijalnog izaslanika Albert Rohan otišao je u Njujork da Generalnom sekretaru preda celoviti konačni predlog za razrešenje statusa Kosova, kao i izveštaj Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara o budućem statusu Kosova. Izveštaj i sveobuhvatni predlozi zvanično su uručeni Savetu bezbednosti dana 26. marta.

Spisak direktnih razgovora između delegacija Beograda i Prištine

- Sastanak srpskih i kosovskih lidera u Beču (24. juli 2006.)
- Osam sastanaka koji se odnose na decentralizaciju: (20.-21. februar 2006., 17. mart 2006, 3. april 2006, 5. maj 2006, 19. juli 2006, 7. avgust 2006, 7. septembar 2006. i 15. septembar 2006.)
- Tri sastanka u vezi sa zaštitom kulturnog i verskog nasleđa na Kosovu: (23. maj 2006, 18. juli 2006. i 8. septembar 2006.)
- Dva sastanka u vezi sa pravima zajednica: (8. avgust 2006. i 8. septembar 2006.)
- Jedan sastanak o privrednim pitanjima: (31. maj 2006.)

Nova misija EU podržaće težnje Kosova za članstvo u EU i NATO-u

Intervju sa g. Ardianom Gjiniem, ministrom za životnu sredinu i prostorno planiranje i članom Političke strateške grupe kosovskog pregovaračkog tima

Da li je Kosovo zaista nezavisno ukoliko nastavi da ima ovako moćnu međunarodnu administraciju?

Ardian Gjini: Sigurno će biti nezavisno. Postoje različiti načini da se shvati nezavisnost. Prvi elemenat koji bih pomenuo jeste da su nezavisnost i suverenitet neopozivi. Drugi elemenat jeste da će biti priznato od strane preostalog dela sveta i verujem da će svakako ovo priznanje biti najznačajniji elemenat suvereniteta za tako malu zemlju kao što je Kosovo. I treći način jeste to da nova misija na Kosovu neće odlučivati o našoj budućnosti, što znači da konačan elemenat jeste suverenitet odnosno činjenica da ćemo sami odlučivati o svim pitanjima koja direktno utiču na naše živote, a ne na živote nekih drugih ljudi. Ovo znači da će Kosovo biti nezavisno, uprkos činjenici da će postojati misija nakon statusa, koja će pratiti primenu sveobuhvatnog predloga. Ali, takođe se nadamo da će ova nova misija u suštini pratiti naše ozbiljne napore da postignemo naše ciljeve.

Prema Vašoj izjavi, Kosovo je ostvarilo veliki napredak od 1999. godine,, sigurno mnogo više nego što je to bio slučaj u Bosni, prema većini međunarodnih posmatrača. Pa ipak, novi MCP je sličan Kancelariji visokog predstavnika u Bosni. MCP će imati preovlađujuće ovlašćenje u pogledu godišnjih zakona ili odluka

donetih od strane kosovskih vlasti, razrešavanju sa dužnosti javnih zvaničnika itd. Zašto je MCP-u dato tako široko ovlašćenje i kako isto može biti opravdano pred ljudima na Kosovu?

Adrian Gjini: Izneo bih dva razloga kojih se u ovom trenutku mogu setiti. Prvi razlog je jednostavan, ukoliko nekome date ovlašćenje da prati primenu rešenja o statusu, ovaj autoritet će morati da ima određenu moć da utiče na primenu paketa, što se takođe odnosi na usvajanje određenih zakona, postupaka i odluka koje će morati u potpunosti da budu u skladu sa paketom. I drugi razlog, je u velikoj meri povezan sa prvim, a to je da u ovoj fazi kada očekujemo novu rezoluciju UN-a, i kada prolazimo

kroz proces pregovora u Beču, članovi Kontakt grupe su prolazili i prolaze takođe kroz proces tihih pregovora. Svakome je bila potrebna garancija, ili su barem postojale određene zemlje kojima je bila potrebna garancija da će Kosovo ispoštovati sporazum. Dakle, ovo su razlozi postojanja ove nove misije, i kao što sam prethodno rekao, voleli bismo da vidimo ovu misiju kao podršku u kosovskim težnjama za članstvo u EU i NATO-u.

Što se tiče reforme pravosuđa, kako mislite da MCP može pomoći u ovoj reformi, ukoliko bude imao široki raspon ovlašćenja kao što je imenovanje međunarodnih istražitelja i tužilaca koji mogu biti nezavisni u svom radu?

Ardian Gjini: Mislim da je najvažnija stvar to što će raditi u okviru kosovskog pravnog i ustavnog okvira. I još jednom, ukoliko uzmemo u obzir ovu činjenicu možemo oceniti ovu misiju kao podršku koja se pruža kosovskom pravosuđu. Mi nismo u suprotnosti sa postupcima i zakonima EU; nasuprot tome, mi samo želimo da budemo u skladu sa istima. Stoga, ukoliko uzmemo u obzir ove dve stvari: potrebna nam je podrška i želimo da budemo u skladu su zahtevima, u određenom vremenskom trenutku, bez obzira na to kada do istog dođe, bićemo u mogućnosti da se pridružimo EU, što neće biti prepreka i što će u suštini predstavljati podršku.

Kako predviđate odnos između MCP-a i Vlade Kosova, na primer u pogledu odgovornosti i izveštavanja Vlade?

Ardian Gjini: Tim za planiranje EU je do sada obavio veoma dobar posao ne samo u pripremi misije i davanju doprinosa institucijama EU i međunarodne zajednice oko toga kako bi ova misija izgledala, već i u pripremi osnove za konsultacije sa nama. Ovo znači da će ovo buduće partnerstvo sa kosovskim institucijama i sa novom međunarodnom misijom, uglavnom misijom EU imati svoju osnovu u nastavljenom partnerstvu. Mislim da je ono već otpočelo kao dobra istorija i mislim da će biti u zajedničkom interesu, sa izuzetkom svega ostalog.

I ne vidim nikakav stvarni problem u ojačavanju ovog partnerstva pošto će ova nova mislija boraviti na Kosovu.

Mandat ostalih međunarodnih organizacija kao što su OEBS, Savet Evrope, UNDP, MMF, Svetska banka, itd, promeniće se nakon statusa. Kako će se pozicija Vlade Kosova promeniti prema njima?

Ardian Gjini: Postojala je konstantna borba, sa čime verujem da je većina ljudi već upoznata, za to da Kosovo dobije svoju nezavisnost i suverenitet, što znači da smo takođe tražili da postanemo članica svih institucija koje ste pomenuli. Još jednom, njihovo prisustvo će morati da znači određenu podršku i nemamo nikakve sumnje da ćemo zaista dobiti tu podršku. Međutim, naravno situacija će biti drugačija kada počnu da funkcionišu u nezavisnoj i suverenoj zemlji, uprkos činjenici da se ista nadgleda.

ASI: Imajući u vidu ovlašćenja MCP-a, da li verujete da će biti jednostavno da se umanjí moć i učestalost intervencije?

Ardian Gjini: Rekao bih da će ovo zasigurno zavisiti od rada koji ćemo obavljati na Kosovu i učestalosti konsultacija pre toga. Štaviše, ovo će zavisiti od bilo kakve potrebe da se preduzme bilo koja mera. I smatram da neće biti puno intervencija, ne bih trebalo da kažem nijedna, ali smatram da ih neće biti puno, zbog stava koji danas preovlađuje na Kosovu da ćemo morati i da želimo da sprovedemo paket. Dakle volja postoji kao i puno entuzijazma, i na osnovu ovoga mislim da novi MCP neće imati puno posla.

Hvala Vam puno, g. ministre.

“Ahtisarijev plan će doneti progres i novi smisao zajedničkog života na Kosovu”

Intervju sa Ministrom za Zajednice i Povratak g-din. Branislav Grbić

Gospodine Ministre, dali ste zadovoljni dosadašnjim procesom povratka ?

Kao Ministar za Zajednice i Povratak i kao građanin Kosova, mogu da kazem da nisam zadovoljan. Nazalost, broj povratnika je i dalje veoma mali i mnogi ljudi i dalje žive daleko od svojih domova. Smatram, da taj proces može i treba da bude brzi. Činjenica je da su se od 1999, od usvajanja Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN-

ticko-bezbednosnoj situaciji. Možemo reci da je ta politicko-bezbednosna situacija bolja nego sto je bila i da sada postoje vece mogucnosti za povratak. Druga osnovna komponenta povratka je ekonomska održivost. Znači, sta raditi posle povratka, a to je ozbiljno i kompleksno pitanje koje trazi angazovanost svih, jer znamo da ekonomija sa visokim nivoom nezaposlenosti dominira Kosovom.

Koji je najuspesniji projekat povratka na kojem je radilo Ministarstvo ?

Od formiranja MZP, svi projekti su implementirani u saradnji sa predstavnicima međunarodne zajednice, odnosno sa UNDP-om i nevladinim organizacijama kao podnosiocima koncept dokumenata. Projekat Zociste je jedini projekat koje MZP samostalno odradilo. Zavrsetak se očekuje u maju mesecu, kada ce biti dodeljeno 38 kljuceva povratnicima. Kao jedan od znacajnih projekata MZP i UNDP-a je i projekat povratka u selo Klinavac u opštini Klina. Jos jedan projekat u saradnji sa UNDP-om i Evropskom perspektivom je povratak u Srpski Babus, 74 porodice, koji je izvanredan projekat i on se uspesno završava.

Kakvi su planovi ministarstva za 2007 ?

MZP je uskladu sa svojom strategijom podiglo nivo sa-

a do sada stvorili povoljniji politicko-bezbednosni uslovi koji ce omoguciti da taj proces povratka bude uspesniji. U tom smislu potreban je snazan podstrek i podrška predstavnika međunarodne zajednice, privremenih institucija na Kosovu i predstavnika Srbije koji ce garantovati pravo na povratak na svoje ognjiste.

Koje su glavne prepreke povratku raseljenih danas ?

Prvenstveno, radi se o poli-

radnje sa predstavnicima međunarodne zajednice kroz redovnije, kvalitetnije i uspešne sastanke. U okviru budžeta sa kojim MZP raspolaze u 2007 god. a to je 5.200.000 evra, mi smo postigli sporazum da se 2.100.000 evra odvoji za programe SPARK koje ce implementirati UNDP. Sredstva ce biti namjenjena povratku u mesto Dobri Dub u opštini Kosovo Polje, cija je vrednost 850.000, i projekat povratka u selo Nakarade, Opština Klina, vrednost 850.000 evra. Radi se o povratku srpskih porodica u ove opštine. Takodje smo odvojili i 500.000 evra za pojedinačne projekte na kojima ce UNDP raditi u toku ove godine. Na moje zadovoljstvo, ove godine cemo sami po prvi put, implementirati dva projekta. Radi se o povratku u grad Prizren i obnovi 15 srpskih kuća, vrednost 500.000 evra i povratku 20 romskih porodica u grad Vucitrn, vrednost 504.000 evra. Ministarstvo je odvojilo i 2 miliona evra za projekte pomoci zajednicama. Svim opštinama na Kosovu smo dostavili kriterijume za projekte koje ce ovo ministarstvo finansirati, a u cilju održivosti zajednica.

Kako bi ste vi ocenili Ahtisarijev predlog koji je sada na razmatranju u Savetu bezbednosti ?

Ahtisarijev plan je nastavak politike međunarodne zajednice da se resi pitanje statusa Kosova. Skupština Kosova je deklarativno prihvatila taj plan. Nadam se da ce konacna verzija tog plana doneti progres i novi smisao zajednickog zivota na Kosovu.

Po vashem misljenju, dali su u procesu pregovora obuhvaceni svi interesi manjinskih zajednica na Kosovu ?

Ni jedan predlog ne moze biti idealan. Smatram da ce jedan takav predlog, u smislu zajednickog zivota imati pozitivan ucinak na ekonomsku i fizicku održivost svih gradjana Kosova.

Koje su to koristi koje bi ovaj predlog dao manjinskim zajednicama u kontekstu povratka ?

Predlog bi kao prvo trebao zadovoljiti bezbednosnu komponentu. A to znaci da se niko ne treba osecati zanemarenim ili zapostavljenim. Bez obzira na nacionalnu, etnicku i versku pripadnost, dali je pojedinac deo manjine ili vecine, svako treba da se oseca bezbedno i sigurno na Kosovu. A tu bezbednost treba da pruži vecinska zajednica na Kosovu. Vlada Kosova, Privremene institucije i međunarodna zajednica trebaju garantovati bezbednost kako bi se ljudi osecali sigurno i ziveli kao svi normalni ljudi, civilizovano, kao evropski gradjani.

Kakva ce biti uloga vasheg ministarstva u procesu implementacije Sporazuma o statusu i dali imate odgovarajuća sredstva za to?

Mi imamo budžet za 2007 godinu koji smo predložili a koji je bio odobren, nevezano za process implementacije statusa. Smatram da ce ovo ministarstvo u skladu sa politikom međunarodne zajednice, politikom privremenih institucija uskladiti svoj rad i stvarati uslove za održiv i kvalitetan povratak.

Imate li neku poruku za raseljene a koji se planiraju

vratiti svojim kucama?

Moja osnovna poruka je da svi oni koji su ziveli ovde i koji zele da se vrate trebaju to uciniti. Ja znam da su glavne osnove povratka finansijski uslovi i bezbednosna komponenta. Ako vec postoje naponi da se politicko-bezbednosna situacija jednom i zauvek resi, a i ekonomska komponenta bude zadovoljena iz budžeta Privremenih institucija i donacija, kako bi se proces povratka ubrzao, gradjani trebaju biti istrajni, i imati nadu. Svi koji zele trebaju se vratiti svojim kucama.

*Mario Maglov,
Coordinator of the Community Information Centres, DPI-UNMIK*

„Danas i Sutra“

Mesečni časopis UNMIK-a na srpskom jeziku „Danas i Sutra“ predstavlja najvažnije događaje iz manjinskih zajednica na Kosovu. „Danas i Sutra“ je najvažniji proizvod Lokalnih informativnih centara (LIC), koji su deo Odeljenja za javno informisanje za kontakt sa zajednicama. Magazin se distribuira na Kosovu i interno raseljenim licima koja žive u Srbiji. Sva izdanja su takođe dostupna na internetu, uz kratak pregled svakog izdanja na albanskom i engleskom jeziku; <http://www.unmikonline.org/cic.htm>

U trenutku kada je Specijalni predstavnik odlučio da radi u suprotnosti sa Poveljom UN-a, bilo je očigledno da njegov cilj nije da se pomogne dvema stranama da postignu kompromisno rešenje. Nema sumnje da je Ahtisari namerno zauzeo jednu stranu, albansku, i ponudio interese koji zadovoljavaju samo albansku stranu. Činjenica da je Srbija jednoglasno odbila plan, a da ga je albanska strana jednoglasno prihvatila, najbolji je dokaz toga. Srbija izričito odbija predlog koji je predstavio Specijalni izaslanik UN-a Marti Ahtisari o statusu Kosova, kao ilegalni i nelegitimni čin slamanja države i predlaže nove pregovore, na osnovu Uredbe 1244. Nikada i niko ne može da da Specijalnom izaslaniku mandat da krši principe suvereniteta i teritorijalnog integriteta i da menja državne granice Srbije.

Vojislav Koštunica, premijer Srbije

Aneks VIII Ahtisarijevog predloga – Sektor bezbednosti na Kosovu: Pogled iz perspektive skupštinskog Odbora za bezbednost

Naim Maljoku, član Predsedništva Skupštine i predsedavajući Odbora za bezbednost, partija AAK

Sektor bezbednosti na Kosovu ostaje i dalje jedna od najosetljivijih oblasti izgradnje demokratije na Kosovu, nešto što se odražava u predlogu predstavljenom od strane specijalnog izaslanika generalnog sekretara, Martija Ahtisarija. Po proceni koju sam sproveo, Ahtisarijev predlog odražava stvarnost situacije na Kosovu, kao i potrebe kosovskog društva, koje bi trebalo da budu ispunjene od strane kosovskih institucija kako bi se uvećali njihovi sopstveni kapaciteti i nastavilo sa izgradnjom institucija.

Sektor bezbednosti će i dalje nadgledati međunarodni

civilni predstavnik, a KFOR će nastaviti da garantuje suverenitet i bezbednost na Kosovu. KFOR će takođe biti odgovoran za izgradnju i obuku predloženih Kosovskih snaga bezbednosti, koje će biti sastavljene od 2,500 pripadnika, koji će poticati iz Kosovskog zaštitnog korpusa (KZK) i drugih koji žele da pristupe ovoj službi. Sa druge strane, odredbe Sveobuhvatnog predloga za rešenje statusa Kosova predviđaju stvaranje obaveštajne službe, i postepeni prenos policijskih ovlašćenja na lokalne organe vlasti. Evropska unija (EU) će odigrati značajnu ulogu

u nadzoru policijske službe, iako vredi napomenuti da će njen nadzor biti ograničeniji u odnosu na onaj koji se u ovom trenutku vrši od strane UNMIK-a.

Kosovske institucije se razvijaju, ali prema mojoj proceni uslovi za preuzimanje većeg broja ovlašćenja u sektoru bezbednosti još uvek nisu ispunjeni, da ne govorimo o ovlašćenjima zagarantovanim Aneksom VIII Ahtisarijevog predloga.

Imajući u vidu da UNMIK pažljivo nadgleda polje bezbednosti već 6-7 godina, ili čak manje, to nije dovoljno da se izgradi niz nezavisnih i demokratskih institucija sposobnih da nadgledaju tako osetljivo polje kao što je bezbednost. Uzimajući u obzir delikatnost pitanja koje se razmatra, i posebne okolnosti koje postoje, Kosovo ne može jednostavno da prođe kroz normalne demokratske postupke tokom izgradnje svojih kapaciteta. Učiniti to bilo bi bolno ne samo za Kosovo već i za region kao celinu. Iz tog razloga, međunarodna zajednica smatra neophodnim da nastavi nadzor koji je do sada vršila u ovom polju.

Pored toga, početne faze izgradnje sektora bezbednosti veoma su teške; one zahtevaju velike investicije – finansijska sredstva koja ne mogu biti pružena iz ograničenog Konsolidovanog budžeta Kosova.

Stoga postoji potreba za partnerstvom sa NATO-m i EU-om, kako bismo se suočili sa ovim izazovima svi zajedno. Štaviše, stvaranje i razvoj ovih institucija zahteva konsenzus u kosovskom političkom sistemu, bez obzira da li između političkih partija na vlasti ili u opoziciji, ili na međuetničkoj političkoj sceni. Uspostavljanje mehanizama koji garantuju nepristrasnost, demokratsko funkcionisanje i izgradnju odgovornih institucija može i biće postignuto u partnerstvu sa našim prijateljima iz NATO-a i EU-a.

Međutim, Predlog poseduje praznine u svojoj suštini i suočavaće se sa problemima u smislu njegove primene. Na primer, član 6, stav 1 Predloga predviđa raspuštanje KZK-a. Ovo će, verujem, biti značajan izazov, sa kojim će se prvobitno suočiti lokalne institucije, iako će predstavljati problem i za naše međunarodne partnere. Stoga bi trebalo da poklonimo ozbiljnu pažnju odgovoru na ovaj izazov i da obezbedimo uslove za one pripadnike koji ne zadovoljavaju uslove kako bi bili primljeni u Kosovske snage bezbednosti. Verujem da će ovaj izazov biti zadovoljavajuće zadovoljen, posebno imajući u vidu Zakon o demobilizaciji, zakon koji će odgovoriti na pitanje statusa pripadnika KZK-a, koji će uskoro biti razmotren od strane Odbora za bezbednost.

Evropski parlament se složio sa izveštajem o Kosovu

Drugi problem oličan je u decentralizaciji policije i proširenim ovlašćenjima opština u procesu odabira policijskih komandira. Član 2, stav 6 Predloga predviđa postupak u skladu sa kojim skupštine opština predlažu određeni broj kandidata za policijskog komandira, a Ministarstvo unutrašnjih poslova nakon toga ima samo 15 dana na raspolaganju da načini odgovarajući izbor. Iako ovaj postupak može biti ponovljen samo jedanput, ukoliko Ministarstvo bude smatralo da nijedan od kandidata nije odgovarajući, isti ostavlja malo prostora za manevar. Iz tog razloga značajno je da se širom Kosova uspostave podjednaki kriterijumi za odabir komandnih struktura, nešto što nije predviđeno Ahtisarijevim predlogom.

Sa druge strane, Ahtisarijev predlog takođe je, u okviru regulisanja sektora bezbednosti, uvećao obim parlamentarnog Odbora za bezbednost. Od 17 zakona koji treba da budu usvojeni tokom i nakon perioda tranzicije, kao što je predviđeno od strane Ahtisarija, skoro polovina potpada pod nadležnost Odbora za bezbednost. Na ovaj način, na pleća Odbora stavljen je značajan i aktuelni zakonodavni teret, međutim isti je spreman da odgovori izazovu u saradnji sa lokalnim i međunarodnim partnerima.

Mogu reći sa samopouzdanjem da i suštinski i proceduralni aspekti Aneksa VIII Sveobuhvatnog predloga odražavaju stvarnost na Kosovu i izazove istaknute od strane sektora bezbednosti sa kojima će se Kosovo suočavati u budućnosti.

Evropski parlament je 29. marta 2007. dao svoju punu podršku predlogu g. Ahtisarija o konačnom statusu Kosova, naglašavajući da je " nadgledana nezavisnost od strane međunarodne zajednice najbolje rešenje" za ostvarivanje ciljeva mirnog i samoodrživog Kosova. Izveštaj je takođe ponovno potvrdio evropsku perspektivu Srbije i Kosova i pozvao Evropsku uniju da odigra glavnu ulogu u aktuelnim međunarodnim pregovorima o rešenju statusa.

Samoinicijativni izveštaj Justa Lagendijka (Greens/EFA, NL), usvojen je većinom na plenarnoj sednici parlamenta (490 je glasalo za, 80 je bilo protiv i 87 je bilo uzdržano). Rečeno je da rešenje statusa treba da osigura pristup međunarodnim finasijskim organizacijama, međunarodno prisustvo na Kosovu sa jasno određenom ulogom i mandatom, jasne odredbe o decentralizaciji, pružanje značajne autonomije u ključnim oblastima, puno poštovanje

ljudskih prava, očuvanje kosovskog multietničkog karaktera sa zaštitom mesta od kulturnog i verskog značaja, uspostavljanje ograničene, unutrašnje, multietničke kosovske bezbednosne snage i međunarodne garancije za teritorijalni integritet svih susjednih zemalja.

Da bi se umanjila zabrinutost da bi bilo koji oblik nezavisnosti Kosova mogao da utiče na ostale separatističke tenzije, izveštaj „naglašava da rešenje na Kosovu neće biti presedan u međunarodnom pravu, jer se Kosovo nalazi pod upravom UN-a od 1999. [...] ne može se uporediti ni sa jednom drugom situacijom u ostalim konfliktnim regionama koji nisu pod upravom UN-a.“ Osim toga, parlament je istakao da " u dužem periodu rešenje u pogledu budućeg statusa Kosova leži takođe u činjenici da Kosovo i Srbija treba da postanu deo Evropske unije zajedno sa susjednim zemljama, pošto je budućnost zapadnog Balkana u Evropskoj uniji."

Izveštaj takođe naglašava da bi članice Evropske unije trebalo da budu saglasne u pogledu pitanja Kosova, pre svega usvajanjem jedinstvenog zajedničkog stava u Savetu i jedinstvenog stava u međunarodnom okruženju, naročito u Savetu bezbednosti UN-a. Takođe je izražena parlamentarna podrška za uspostavljanje Misije evropske unije za bezbednosnu i odbrambenu politiku na Kosovu.

Evropski komesar za proširenje Evropske unije g. Oli Ren pozdravio je izveštaj i čestitao izveštaču i poslanicima na njihovom intenzivnom radu na njemu.

Gđa Doris Pak, predsedavajuća delegacije Evropskog parlamenta za jugoistočnu Evropu, pozdravila je "bez ikakve rezervisanosti" podršku datu glasanjem za „nadgledanu nezavisnost" Kosova. " Nema nijednog drugog mogućeg načina za mirno rešenje", dodala je ona.

EU će igrati vodeću ulogu na Kosovu

Izveštaj i predlog specijalnog izaslanika UN-a predsednika Ahtisarija uručeni su Savetu bezbednosti 26. marta 2007. godine. Pridružujem se generalnom sekretaru UN-a i Predsedništvu EU-a u podršci koju su pružili izveštaju i predlogu iznetom od strane predsednika Ahtisaarija.

Verujem da se svi možemo složiti da bi u idealnom svetu dve strane pronašle prihvatljiv kompromis među sobom. Tokom proteklih 14 meseci pregovora, zajednička osnova pronađena je oko nekoliko praktičnih aspekata rešenja. Nažalost, Beograd i Priština ostali su dijametralno suprotstavljeni oko ključnog pitanja statusa.

Predlog predsednika Ahtisaarija izrađen je kako bi se negovala izgradnja demokratskog multietničkog društva na Kosovu, zasnovanog na vladavini prava. Isti sadrži dalekosežne odredbe koje postoje sa namerom da se osigura budućnost svih zajednica na Kosovu. Isti postavlja osnovu za ekonomski razvoj i političku stabilnost na Kosovu, koji će unaprediti regionalnu stabilnost.

Suština odluke o Kosovu jeste evropsko jedinstvo. Moramo nastaviti da podržavamo predsednika Ahtisaarija i njegov predlog sa nepromenjenom odlučnošću u Savetu bezbednosti UN-a. Ne postoji nikakva korist od toga da se ova odluka dalje odlaze. UN je već upravljao Kosovom 8 godina. Status quo nije održiv.

Proces utvrđivanja statusa je sada došao u odlučujuću fazu. Očekujem da Savet bezbednosti ispuni svoje odgovornosti u

duhu odgovornog multilateralizma i dovede proces do ranog i uspešnog završetka.

Nakon što bude rešeno pitanje statusa, započeće faza primene. Ova faza će doneti sa sobom svoje izazove. Ovde, takođe, EU mora da bude jedinstven.

EU će igrati vodeću ulogu kako u sprovođenju međunarodnih civilnih misija tako i u podržavanju evropske perspektive Kosova. Isto će zahtevati iskorišćavanje svih naših sredstava i obimnih resursa. Nemamo nikakvu strategiju odlaska, već samo strategiju dolaska.

Dozvolite mi da budem jasan: lokalno vlasništvo i partnerstvo sa međunarodnom zajednicom predstavljaju ključ za uspešnu primenu statusa.

EU i njegovi međunarodni partneri ne mogu uložiti napore umesto Kosova, ni u smislu političke volje niti u smislu resursa. Ali mi možemo da pomognemo.

Rešenje o statusu neće doći besplatno.

Finansijske potrebe Kosova nakon statusa ne mogu se još uvek u potpunosti predvideti. Međutim, rane procene sugerišu da će možda biti potrebna pomoć u vidu međunarodnih subvencija u vrednosti od €1.3 - 1.5 milijardi tokom prve 3 godine nakon statusa.

Postojeće četiri glavne oblasti koje će morati da budu pokrivene:

- udeo Kosova u jugoslovenskom zaduženju,
- trošak primene statusa,
- potrebe ekonomskog razvoja; i
- trošak međunarodnog prisustva, uključujući planiranu misiju ESDP-a, za koju se očekuje da bude najveća civilna misija za upravljanje krizom koju je EU ikada preduzeo. Celokupno prisustvo EU na Kosovu po svemu sudeći će obuhvatati između 1500-2000 međunarodnih članova osoblja.

Svi znamo da se Evropska unija u ovom trenutku suočava sa značajnim izazovima u polju inostrane politike na drugim

poprištima, kao što su Bliski istok, Avganistan, i Darfur. Kosovo nije jedini prioritet u smislu finansiranja.

Sa druge strane, Evropa ima posebnu odgovornost na Kosovu, pošto je ono u našem dvorištu. EU mora i dalje svojim sredstvima osigurati održavanje svojih politika i pomno pratiti ovaj proces.

Na sastanku ministara inostranih poslova EU koji će se održati u Gumnihu 30. marta 2007. naglasioću da sredstva ne mogu doći samo iz budžeta EU. Države članice EU i naši partneri iz reda međunarodne zajednice moraju podeliti ovu odgovornost.

Komisija će izraditi paket za finansiranje koji će odraziti obim naše odgovornosti. Računam na Vašu podršku u tom pogledu.

I konačno par reči o Srbiji. Dozvolite mi da Vas uverim da EU ostaje u potpunosti posvećena perspektivi pridruživanja Srbije EU. Stojimo na raspolaganju novoj vladi u smislu zajedničkog rada ka ostvarivanju ovog cilja. Sada je na novoj vladi u Srbiji da ispuni uslove za nastavak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju.

Snažno angažovanje Srbije od ključnog je značaja kako bi proces rešavanja statusa bio doveden do svog uspešnog raspleta. Srbija koja veruje u svoju evropsku budućnost biće potpomognuta da prevaziđe ono što je nasledila iz svoje prošlosti.

Govor koji je komesar za proširivanje Oli Rehn održao na temu budućnosti Kosova i uloge Evropske unije u Evropskom parlamentu 29. marta 2007.

Kosovu je potreban međunarodni angažman

Torbjorn Sohlstrom, šef Pripremnog tima za međunarodnu civilnu kancelariju /specijalnog predstavnika EU (MCK/SPEU)

U protekle dve decenije međunarodna zajednica se angažuje u centralnoj i istočnoj Evropi da bi državama pomagala da vremenom uđu u Evropsku uniju. Kao Evropska unija dosta se angažujemo na celom Balkanu da bi ovom regionu pomogli da ostvari evropsku perspektivu. Tako da je meni jasno da će EU i njeni partneri biti angažovani na Kosovu, čak i posle rešenja statusa, sve dok Kosovo, kako se nadamo, ne postane deo evropske većine, deo evropske strukture i vremenom deo Evropske unije.

Kada govorimo o budućem angažmanu međunarodne zajednice, govorimo o dve stvari. Jedna stvar je ona vrsta angažmana kojim se EU bavi u svim delovima ovog regiona – odnosno pomoć strukturnim reformama, pomoć u prilagođavanju standardima EU i političko angažovanje. Toga će sigurno biti. Ali ovde ima još nešto drugo. Ovde će biti i jedno specijalno novo međunarodno prisustvo koje će biti samo za Kosovo a u rešenju statusa će imati zadatak da Kosovu pomogne da prevaziđe neke konkretne probleme u jednom određenom roku. Ta specijalna angažovanja koncentrisaće se u dve oblasti; jednu će činiti najvažniji elementi rešenja statusa a druga će biti oblast vladavine prava.

Budući međunarodni angažman činiće sledećih pet komponenti: međunarodna civilna služba (MCK) sa najvećom ulogom u

nadgledanju sprovođenja rešenja statusa, misija Evropske unije i oblasti vladavine prava, misija OEBS-a sa naročitim fokusom na dešavanjima u opštinama preko prisustva na terenu, nastavak međunarodnog vojnog prisustva koje obezbeđuje NATO, i, na kraju i što je možda i najvažnije, veliki radovi čitave međunarodne zajednice na izgradnji kapaciteta, predvođeni Evropskom komisijom, Svetskom bankom, UNDP-om i bilateralnim donatorima. Mi u EU, zajedno sa Svetskom bankom pripremamo jednu donatorsku konferenciju koja će se održati ubrzo nakon završetka procesa statusa i nadamo se da, u saradnji sa partnerima, možemo da

uložimo trud da u presudnom periodu pomognemo Kosovu. Možda ste čuli da je Evropska komisija nedavno raspodelila 190 miliona evra za prve tri godine, a u okviru programa pomoći EU za zapadni Balkan, pod imenom instrumenti za program pre pristupanja - IPA. Obezbeđujući ovu sumu, Evropska komisija će Kosovu dati veću pomoć po glavi stanovnika nego ijednom drugom mestu na svetu i ja mislim da je to znak naše volje da pomognemo Kosovu.

Nama je jasno da će rešenje statusa doneti mnogo novih odgovornosti i zadataka kosovskim institucijama. Buduće međunarodno prisustvo nije organizacija koja će naslediti UNMIK. UNMIK nasleduju kosovske institucije.

A to će predstavljati takav politički, administrativni i ekonomski problem sa kakvim se ove institucije nikada ranije nisu srele. Međunarodna zajednica više neće biti odgovorna za vođenje poslova na Kosovu. Mi smatramo da je ovo tako veliki problem, da čitavo kosovsko društvo, a naročito institucije, moraju izuzetno dobro da se za njega pripreme i da sada vredno rade na pripremanju, jer svi želimo da Kosovo položi prvi post-statusni ispit.

Koliko će MCK ostati na Kosovu zavisi od toga koliko će se Kosovo izboriti sa ovim budućim problemima. Jasno je da ako budemo imali propisnu i brzu primenu rešenja međunarodna zajednica neće morati dugo da bude tu. Ako bude više poteškoća oko procesa sprovođenja, a reforme ne budu tako brze, specijalni oblik međunarodnog angažmana moraće da bude ovde duže. Međutim, vrsta međunarodnog uključivanja zavisiće od sposobnosti kosovskih institucija. Sigurno je da mi ne želimo da međunarodna zajednica ima na Kosovu ikakve odgovornosti osim onih koje su apsolutno neophodne. Mi želimo da Kosovo samo vodi svoje poslove i to dobro, i da s vremenom postane članica Evropske unije.

Članak je preuzet iz intervjua objavljenog u 30om broju časopisa Fokus Kosovo iz februara 2007. godine.

EU podržava izgradnju kosovske budućnosti

Eugen Wollfarth, šef Nemačke misije za vezu

Generalni sekretar UN-a Ban Ki Mun je 26. marta 2007. Savetu bezbednosti predstavio Sveobuhvatni predlog za rešenje statusa Kosova. Ovo predstavljanje je bilo praćeno pismom u kome kaže da „potpuno podržava“ predlog specijalnog izaslanika Martija Ahtisarija i njegovu preporuku da „status Kosova treba da bude nezavisnost, pod nadzorom međunarodne zajednice“. EU i Kontakt grupa su zajednički podržavali Ahtisarija tokom ovog procesa, a nemačko predsedništvo EU je 26. marta 2007. izrazilo i svoju jaku podršku ovom predlogu i nadu da će Savet bezbednosti „blagovremeno odobriti predlog“. Članice EU se od 2006. pripremaju za misiju EU čiji je cilj da pomogne Kosovu nakon donošenja odluke o statusu. EU planira da uspostavi

misiju Evropske bezbednosne i odbrambene politike, koja će se usredsrediti na pitanja koja se odnose na vladavinu prava: zemlje članice EU će zatim u kosovske institucije poslati sudije, policiju i stručnjake za pitanja pravosuđa, carine, policije i bezbednosti.

Sveobuhvatni predlog za rešenje statusa Kosova je, u našim očima, izbalansirani dokument koji će doprineti stabilnoj i prosperitetnoj budućnosti za Kosovo, gde će svi građani, bez obzira na njihov maternji jezik, moći da žive u miru i da u potpunosti ostvare svoj lični potencijal. Više puta sam ponovio da je rešenje statusa, koje je Marti Ahtisari detaljno pripremio, opcija u kojoj dobijaju sve uključene strane.

Pogledajte decentralizaciju:

decentralizovani sistem otvara vrata za direktnije učešće građana u donošenju odluka a time i za bolji demokratski sistem. Ona se uvek smatrala vrućom temom, jer je tako bliska svakodnevnom životu naroda. Centralne vlasti se ponekad boje da će izgubiti kontrolu, a lokalne vlasti se, vrlo često, nerado suočavaju sa novim zadacima, posebno u svetlu činjenice da često nemaju odgovarajuće ljudske i finansijske resurse za ostvarivanje dobrih rezultata. Međunarodna zajednica će na Kosovu podržavati centralne i lokalne vlasti kako bi se ostvarila reforma čija je namena da na efikasniji način približi ljude i stvori mogućnosti da se bolje čuje glas građana, na njihovom jeziku, kroz institucije kojima veruju.

Ili pogledajte prava zajednica: sve zajednice imaju koristi od toga što su ojačana prava zajednica, kao što je pravo na odgovarajuću zastupljenost i učestvovanje u političkim procesima; pravo na korišćenje maternjeg jezika u javnom životu i pravo na obrazovanje na sopstvenom jeziku. Činjenica je da je kosovsko društvo multietničko, i to samo po sebi predstavlja neprocenjivo bogatstvo. EU je, sa svojim višejezičkim i višekulturnim sastavom, u potpunosti posvećena podsticanju održive kulturne različitosti. Kosovo ima jedinstvenu versku i kulturnu baštinu, koja je vekovima rasla i razvijala se kao rezultat

različitih uticaja. Ova raznolika baština, koja je zaista kosovska ali i evropska, mora biti zaštićena.

Proces integracije u EU znači da Kosovo treba naporno da radi kako bi svoj pravni sistem usaglasio sa standardima EU. Ali evropska ideja znači i mnogo više: to je ambiciozni cilj i težnja onih koji žive na Kosovu. Nedavno smo proslavili pedesetogodišnjicu EU. Poslednjih 50 godina pokazale su se vrlo uspešnim i tokom tih godina došlo je do transformacije evropskog kontinenta zbog proširenja EU sa šest na 27 zemalja članica. Ovaj proces proširenja, koji naš kontinent čini mirnijim i prosperitetnijim, treba da se nastavi što će najverovatnije i biti slučaj.

Drago mi je što vidim da su i Vlada i velika većina naroda Kosova potpuno svesni da budućnost Kosova leži u Evropi. Kao što je juna 2003. potvrđeno na Solunskom samitu, a i na sastanku Saveta Evrope, koji je nakon toga usledio, „buduća integracija u evropske strukture i na kraju uključene [zapadnog Balkana, uključujući Kosovo] u Uniju je glavni prioritet za EU“:

„Balkan će biti sastavni deo ujedinjene Evrope. ... EU naglašava da brzina daljeg kretanja zemalja zapadnog Balkana prema EU leži u njihovim rukama i zavisiće od uspešnosti sprovođenja reformi u svakoj od tih zemalja, poštujući tako kriterijume koje je Savet Evrope u

Kopenhagenu postavio 1993. i uslove procesa stabilizacije i pridruživanja.“ (Solunski Plan rada za zapadni Balkan, 2003.)

Prema Mehanizmu za praćenje stabilizacije i pridruživanja, Kosovo dobro napreduje u Procesu stabilizacije i pridruživanja. Akcioni plan za sprovođenje evropskog partnerstva, koji je kosovska Vlada usvojila avgusta 2006. godine, pomaže vladi da koordiniše svoj rad prema integraciji u EU i da objasni građanima šta evropske integracije podrazumevaju.

Ostvaren je veliki napredak na području javne administracije i ekonomske reforme. Više međutim treba da se uradi na području pravosuđa i zaštite prava manjina, a ovo će biti ostvareno uz pomoć EU koja će i dalje biti uz Kosovo, kao što je bila i prethodnih godina. EU će, preko najveće dosadašnje misije EBOP, pomagati Kosovu tako što će slati stručnjake iz zemalja članica EU i pružati finansijsku pomoć. EU će nastaviti da bude najveći donator Kosova; Instrumentom za pred-pristupanje, za period od 2007. do 2009. predviđena je finansijska pomoć do 194,2 miliona evra – što znači da je iznos po glavi stanovnika veći nego u bilo kom drugom regionu u svetu.

Kosovo je ušlo u presudnu fazu. Predstojeće nedelje i meseci neće biti laki. Pripremanje Kosova za budućnost i dalje će biti složen i častan zadatak, ali sam uveren da su Kosovci i njihova vlada spremni da Kosovo učine boljim i bezbednijim mestom za život svih.

Članovi Parlamenta “vezanih ruku”

Bulj Saljihu, Šef ureda TV Alsat u Prištini

Tokom 14 meseci pregovora između Prištine i Beograda, u kojima je posredovala međunarodna zajednica, učesće članova Kosovskog parlamenta je bilo izuzetno ograničeno, što ih je navelo da sebe vide kao rezervne igrače za vreme istorijskog derbija koji je održan u Beču u Austriji. Jedan od ovih pojedinaca je Sabri Hamiti iz LDK, i član predsedništva kosovske Skupštine, koji kritikuje pregovarački tim zbog onoga što on vidi kao previše velikodušan stav od samog početka; “kosovski tim bio je primoran odlukom kosovske Skupštine da ne pregovara sa Beogradom o kosovskom statusu”. Sa druge strane, renomirani diplomata Marti Ahtisari, dok je objavljivao da se pregovori vode o konkretnim oblastima života polako je stvorio jedan institucionalni krug koji je uključio status za Kosovo, izjavljuje Hamiti u intervjuu za IPS bilten..

Njegov kolega Džavit Haljiti, predstavnik PDK-a, takođe tvrdi da je uloga Skupštine u pregovorima o budućnosti Kosova bila mala. “Pregovarački tim je sebi dao više nadležnosti nego što mu je poverila Skupština, kada je prvobitno bio uspostavljen”. Na ovaj ili onaj način on je preuzeo donošenje odluka od kosovske Skupštine”, rekao je Haljiti. Ni Hamiti ni Haljiti nisu učestvovali u direktnim pregovorima sa Bečom, gde je petoro članova pregovaračkog tima izabralo da umesto njih

pošalju pripadnike svojih stranaka. Oba člana Parlamenta, jedan iz vladajuće koalicije i drugi iz opozicije, dele isto mišljenje o pregovorima o budućnosti Kosova koji su održani u Beču. Oni u osnovi misle da je Skupština izostavljena.

Sabri Hamiti:
Pregovarački tim je kasno shvatio Ahtisarijevu diplomatsku finesu...

Gospodine Hamiti, kako vi ocenjujete proces pregovora održanih u Beču u Austriji za uzastopnih 14 meseci?

Sabri Hamiti: Što se tiče Kosova, proces pregovora je završen. Pošto se Predlog prosledi Savetu bezbednosti UN-a, pregovarački tim će imati minimalne šanse da utiče na dalja dešavanja. Međutim, govorimo o godinu dana procesa pregovora.

Kosovski pregovarački tim bio je odlukom kosovske Skupštine primoran da ne pregovara sa Beogradom o pitanju statusa Kosova. Sa druge strane, renomirani diplomata Marti Ahtisari je, uz političku finesu, dok je najavljivao da se pregovara o konkretnim oblastima života, polako stvorio jedan institucionalni krug koji je uključen u status za Kosovo. Kosovski tim je ovo kasno shvatio. Ne samo da je kosovski tim od početka, bio previše velikodušan nego su se pregovori uglavnom koncentrisali na status manjina, tačnije, status srpske manjine na Kosovu. Ovo je takođe potvrđeno u konačnom tekstu Ahtisarijevog predloga, koji je sada u rukama Saveta bezbednosti.

Pravljeni su kompromisi da bi se obezbedila specijalna prava za srpsku manjinu na Kosovu, i to prvenstveno preko koncepta “decentralizacije”, zaštićenih zona i finansiranja opština u kojima Srbi čine većinu. Ovo rešenje predstavlja opasnost da ova specijalna prava mogu polako da se razviju u treću vlast, i povećaju tenzije kod većine i drugih manjinskih zajednica. Kosovski tim insistira da su kompromisi pravljene da bi se stvorilo nezavisno i suvereno Kosovo, u saradnji sa međunarodnom zajednicom, pod formacijom Evropske unije sa nadzornom ulogom, ali sa ovlašćenjem da interveniše u toku prve faze sprovođenja. Nezavisno Kosovo sa ograničenim (nadg-

ledanim) suverenitetom: to je Ahtisarijev predlog.

Da li mislite da je Skupština trebalo da ima veću ulogu u pregovorima?

Sabri Hamiti: Prvobitna struktura ili šema kosovskog pregovaračkog tima, koju je predložio preminuli predsjednik Rugova a usvojila Skupština, bila je stvorena tako da odražava jedinstvo predstavljanja građana a ne predstavljanje institucija. Ovim tokom događaja, Skupštini je tako ostala samo uloga da ovlasti tim, bez aktivnog učešća u pregovorima. Skupština je bila aktivnija pri kraju pregovaračkog procesa, tražeći od pregovaračkog tima više izveštaja, ili čak tokom konačnih konsultacija oko Ahtisarijevog predloga, ali je u tom trenutku bilo već prekasno. Međutim Odbor za međunarodnu saradnju i integraciju u EU je odavno tražio izveštaje, naročito u pogledu pitanja decentralizacije. I tako, sada govorimo o završenom procesu. Trebalo je da Skupština ima veću ulogu u ovom procesu u skladu sa odgovornostima koje ima.

Kako vi ocenjujete zanemarivanje Skupštine prilikom prenosa ingerencija od UNMIK-a na PIS?

Sabri Hamiti: Zanemarivanje Skupštine tokom procesa prenosa ingerencija je greška. Bilo da je to učinio pregovarački tim i njegova želja da ima posredničku funkciju, ili da je to bila posledica nečeg drugog, ovakav način rada, hotimično ili ne, vodi do jednog procesa kojim

se institucije slabe. Trebalo je da Vlada predloži tim za prenos ingerencija i da ga usvoji Skupština.

Kosovska Skupština je najviše predstavničko telo na Kosovu. Ona daje punomoć Vladi i pregovaračkom timu. Skupština je organ odgovoran za ocenjivanje njihovog rada; ona nije njihov sluga. Na kraju, Skupština je ta koja stvara jedinstvo zastupljenosti građana, što je formula koju su izrazili različiti politički predstavnici na Kosovu.

Pitanje: Da li je Skupština spremna i da li je sposobna da usvoji sve zakone iz Ahtisarijevog predloga?

Sabri Hamiti: Pre svega, Ahtisarijev predlog će biti konačan tek pošto se obavi glasanje u Savetu bezbednosti UN-a. Drugo, Skupština će sprovesti ovaj predlog pošto objavi nezavisnost Kosova. Treće, Skupština ima ustavnu i istorijsku dužnost i odgovornost da uspostavi osnovne i sistematske zakone za novu državu, počevši od najosnovnijeg zakona odnosno kosovskog Ustava.

Ne možemo sebi da priuštimo da se bavimo pitanjem izgradnje kapaciteta. Skupština treba sva svoja sredstva da skoncentriše na obiman proces uspostavljanja zakonodavnih komisija i poslaničkih grupa, i treba da se angažuje na intenzivnim konsultacijama sa predstavnicima građanskog društva, uključujući međunarodne konsultacije što je bilo vrlo korisno tokom svih ovih godina zakonodavnog rada koji je preduzela

Skupština. Kosovska Skupština je spremna da obavi posao koji je potreban da bi se izgradila nezavisna država Kosovo.

Džavit Haliti: Pregovarački tim je sebi dao više ovlašćenja nego što mu je dala Skupština.

Gospodine Haliti, kako vi ocenjujete sadašnji proces pregovora?

Džavit Haliti: Proces je vođen u uslovima kojih smo svi svesni. Pored glasanja za pregovarački tim, učešće Skupštine u procesu bilo je ograničeno. Takođe je nedostajala stalna komunikacija sa javnošću putem Skupštine tokom čitavog procesa. Da li smo zadovoljni ili ne? Pa, pošto je rezultat pozitivan, mislim da su svi zadovoljni, bez obzira na rad pregovaračkog tima.

Da li je bilo neophodno da Skupština bude više uključena u pregovore, da bi imala veću ulogu?

Džavit Haliti: Mislim da je barem o nekim pitanjima trebalo da se pregovara. Konkretno, trebalo je diskutovati o decentralizaciji, restrukturiranju ili čak, uspostavljanju novih zaštitnih snaga za Kosovo, nakon raspuštanja KZK-a. Ponekad su mediji, bilo namerno ili ne, stvarali konfuziju i neizvesnost kod javnosti po pitanju šta će biti sa novim i redefinisanim opštinskim teritorijama, prenosom teritorije od postojećih opština na novo stvorene; ovo se nazivalo teritorijalnim deljenjem Kosova. Mnoge stvari su prenete i ostavljene u rukama medija umesto da za dobrobit javnosti na njima direktno poradi kosovska Skupština. To je dovelo do situacije u kojoj su brige građana bile velike čega smo svi bili svesni i zaista su naterale javnost da razmišlja o tome šta Skupština radi.

Prema vašoj izjavi, Skupština je izostavljena iz pregovora o statusu, i nije bilo komunikacije između zakonodavaca i pregovaračkog tima.

Džavit Haliti: Pregovarački tim je sebi da više nadležnosti nego što mu ih je bila dodelila Skupština. Na ovaj ili onaj način, ona je od Skupštine preuzela ovlašćenje za odlučivanje. Skupština nije donela ni jedno ovlašćenje, stvaranje grupa koje su učestvovala u pregovorima, ni procese selekcije i usvajanja, niti je Skupština usvojila budžet pregovaračkog tima. Nikakva druga imena, osim članova pregovaračkog tima, Skupština nije usvojila. Sve te odluke donete su političkim konsenzusom političke stranke, poslaničke grupe, i

političkih lidera, koji su birali ljude za same grupe. To je stvarnost.

U međuvremenu, i paralelno sa pregovorima, Skupština je izostavljena iz procesa kojim su nadležnosti prenete sa međunarodne administracije na kosovske institucije. Nijedan od skupštinskih odbora u dotičnim oblastima nije bio uključen u grupe za prenos nadležnosti, i na ovim pitanjima su isključivo radili ljudi koje je imenovala Čekuova Vlada.

Džavit Haljiti: Ovo je specifično pitanje. Pošto Vlada raspolaže novcem, bilo je prostora čak i za zloupotrebu kosovskog budžeta, kao i mogućnosti da određeni pojedinci imenuju i otpuštaju ljude i formiraju različite grupe. Te grupe

nemaju nikakvu institucionalnu odgovornost za svoje delovanje ili svoje finansijske aktivnosti. Ovo normalno ne bi bilo dozvoljeno ni u jednoj zemlji na svetu. Međutim, na Kosovu je stvorena pogrešno shvaćena praksa, kao u slučaju uspostavljanja nekih Odbora koji nisu odgovorni Skupštini. Sada smo videli, na primer, privatizaciju tržišta mobilnih telefona, iako Skupština nije konsultovana, nije raspravljala, i nije donela nikakvu odluku o tom pitanju.

Što se tiče vašeg pitanja, mogu da kažem da je ovo pogrešno uspostavljena praksa, ali je ona trenutno prihvaćena, možda kao posledica nekih ideja šefova i načelnika institucija da bi se otklonili problemi, da bi se našle mogućnosti da

se prikrije neopravdano trošenje kosovskog budžeta, i da sakriju informacije od građana i samih poslanika, da bi se izbegla rasprava o ovim pitanjima.

E sad kako, zašto i ko je ovo uspostavio, i zašto su to poslanici prihvatili, predstavlja pitanje koje treba pažljivo ispitati. Postoje neprijatni elementi, čak i u poslaničkim grupama. Na primer, šef poslaničke grupe ustane i kaže "naša politička grupa", zaboravljajući da je u Skupštini i da su tamo poslanici, a ne stranački drugovi. Politikom se bavi u stranci, a ne u Skupštini. Vlada donosi politiku a zatim je Skupština usvaja. Međutim, ima nekih ljudi koji više vole da pokušavaju i da vrše kontrolu nad institucijama.

Mi imamo Uredbu kosovske Skupštine, koja obuhvata niz ideja i principa koji potiču iz zakona i propisa različitih država, koji se mogu prilagođavati određenim interesima neke grupe ili pojedinaca. Nismo odlučili da dobijemo originalni primerak određenog parlamenta. Na primer, funkcionisanje kosovske Skupštine slično je nemačkoj praksi. Svi problemi koji se iznose mogu se rešavati tačnom i ispravnom primenom pravila. Mi smo sebi ostavili prostora potrebnog za tumačenje propisa na odgovarajući način, i takođe smo stvorili potreban prostor za fleksibilno korišćenje budžeta.

Zašto opozicija i poslanici čute o ovom pitanju? Da li je to samo zbog statusa?

Džavit Haljiti: Da, tačno je da su u zadnje dve godine, pogotovo u kosovskoj Skupštini, prestale debate i političke rasprave, zbog procesa statusa, ali i zato što postoji utisak da, ako bi javnost razumela način na koji političari rade, i strategije koje koriste prilikom rada u Skupštini, oni više ne bi bili u zavidnoj situaciji. Međutim, političke, ekonomske i strateške dogovore sklapaju pojedinci koji ne zaslužuju da budu u političkoj sferi.

Da li žalite što sada, zbog procesa statusa, nećete moći da Skupštini i građanima kažete šta su ovi poslanici Skupštine, prema vama, uradili na način koji je nepovoljan za ekonomske i strateške procese na Kosovu?

Džavit Haljiti: Stvarno se užasno osećam zbog ovoga. Usled osetljivosti koja sada okružuje status, ne sme da bude nikakve rasprave, a debate nakon rešavanja sta-

tusa neće imati ni vrednost ni važnost. Beskorisno je raspravljati o prošlim pitanjima. Pa ipak, pozdravljam prilike da se sledeća izabrana Vlada poziva na odgovornost, i da se ceo proces odlučivanja preispita i kontroliše, posebno onih koji su umrljani korupcijom.

Da se još jednom vratimo na rad Skupštine. Da li je Skupština spremna i sposobna da usvoji sve zakone iz Ahtisarijevog paketa?

Džavit Haljiti: Naša Skupština i njene institucije imaju probleme kao posledica nedovoljnog iskustva i nedostatka stručnih sposobnosti, ali verujem da ćemo moći da usvojimo sve zakone koji proizilaze iz Ahtisarijevog paketa. Na sastanku Predsedništva smo odlučili da će se Skupština sastajati koliko god često bude potrebno da bi usvojila zakone koji potiču iz rešenja Statusa i neće ovog leta praviti

uobičajenu pauzu u radu. To je naša dužnost i obaveza prema građanima koji su nas izabrali, nego i prema našim međunarodnim partnerima. Predsedništvo će pokazati viši novu posvećenost tokom ovog perioda, ali i Vlada mora da bude aktivna u pisanju zakona.

Da li postoji opasnost da ovi zakoni možda ne mogu da budu usvojeni kao posledica nedavnog kolebanja u pregovaračkom timu, podele LDK, i uspostavljanja LDD?

Džavit Haljiti: Kosovo ima odgovorne političare, i to me navodi da verujem da neće biti nikakvih prepreka pri usvajanju ovih zakona. Ubeđen sam da Skupština neće nailaziti ni na kakve prepreke prilikom usvajanja ovih zakona, i pored problema koje vi pominjete. Poslanička grupa PDK-a će biti odgovorna i posvećena usvajanju zakona koji proizilaze iz Ahtisarijevog paketa.

*od Mahir Yagcilar,
poslanik u Skupštini Kosova iz KDPT*

Kosovo je dugo godina bila u žiži interesovanja svetskih političkih i javnih krugova oko sukoba, kršenja ljudskih prava, poverenja medju zajednicama i problema izgradnje budućnosti. Međutim ovih dana Kosovu se pruža šansa da bude u žiži interesovanja svetske javnosti kao primer kako se može na miran način i uz dogovor rešiti problemi, kako Kosovo može biti i postati mesto nade i modernog života. Mesto prosperiteta i zajedničkog života. Mesto stabilnosti i trajnog mira. Jer izgradnja trajnog mira i stabilnosti je veoma značajna činjenica za ekonomski i socijalni razvoj svakog društva. U multietničkim i postkonfliktim društvima ta činjenica dobija još više na značaju, jer postoje mnogi mogući faktori koji ugrožavaju mir i stabilnost. Bez obzira na svoju etničku pripadnost u svakom društvu, svi građani imaju potrebe za normalnim i bezbednim životom i nadom u bolju budućnost. Međutim ako ne postoji nedovoljno funkcionalni državni aparat i nedefinisana ekonomsko-politička situacija oko budućnosti, javljaju se potencijalni uzročnici destabilizacije situacije. Stoga u svakom društvu su neophodni mehanizmi izgradnje trajnog mira i stabilnosti, kao što je ekonomsko-politička definisanost društva.

U svakom društvu svaka zajednica i svaki pojedinac imaju svoju posebnu ulogu u izgradnji mira i kreiranju stabilnosti, tj uslova za nor-

Kosovu se pruža šansa

malan život. Država pre svega sa svojom većinskom zajednicom ima ulogu da stvori zakonodavni mehanizam i ostale preduslove za izgradnju mira i stabilnosti, da stvori preduslove jednakosti u svim sferama društva, prava za manjinske zajednice, slobode kretanja, korišćenja jezika, pristup medijima, obrazovni sistem koji poštuje i afirmise zajednice kroz Ustav i zakonski sistem. S druge strane manjinske zajednice i njihovi članovi imaju ulogu da uz zahteve za svoja prava, da na sebe da uzimaju i odgovornosti, kao sto su aktivno učešće u političkom životu, ekonomskoj izgradnji, socijalnom blagostanju, obrazovnom sistemu i izgradnji demokratskog i slobodnog društva, drugim rečima integrisanjem i učestvovanjem u izgradnji tog društva.

Svakako da Kosovo predstavlja jedan od karakterističnih primera gde treba da se ustoliči stvarni demokratski sistem, vladavina zakona, tj

stvori trajni mir i stabilnost. Kosovo sa svojim dinamikama i mladim naraštajem to zahteva i svako nepotrebno kašnjenje iznalaženja rešenja statusa Kosova, će stvoriti nove probleme i gubitak poverenja i strpljenja građana. Stoga, bez obzira na svoje nedostatke i teške uslove realizacije, Sveobuhvatni predlog rešenja statusa Kosova predloženo od strane predsednika Ahtisarija pruža šansu za ustoličenje tog trajnog mira i stabilnosti na Kosovu i na ovom delu Balkana. Pruža nadu u budućnost i otvara novu stranicu za odnose medju grajanima Kosova, medju zajednicama na Kosovu, daje šansu većini da upravlja ali i manjinskim zajednicama da budu dostojno poštovane. Ahtisarijev predlog stvara novi koncept upravljanja, delovanja zajednica i građana unutar novog statusa Kosova. Taj koncept zasnovan na jasnim mehanizmima zaštite i delovanja, koji zahteva aktivno društvo, aktivne zajednice, aktivne političke partije i aktivno

civilno društvo. Koncept koji traži medjusobno poverenje i delovanje, ali takodjer pruža mehanizme zaštite ako se to poverenje želi iskoristi.

Sa aspekta manjinskih zajednica predlog pruža određene garancije za zaštitu identiteta zajednica izraženo kroz jezik, kulturu, obrazovanje i političku zastupljenost i lokalnu samoupravu. Predlog pruža mogućnosti da zajednice budu odlučujući faktor pri donosenju zakona od posebnog značaja za zajednice, ali isto tako poziva zajednice da budu politički ujedinjene i politički aktivne. Pruža mogućnost zastupljenosti u najznačajnijim državnim institucijama, kao što su parlament, vlada, ustavnu komisiju i ustavni sud, sudski sistem, opštine, državne komisije i agencije. Drugim rečima Predlog Statusa pruža određenu moć zajednicama koju treba pametno i konstruktivno da iskoriste.

Predloženo rešenje možda nije naidealnije, ali je u ovom trenutku jedino moguće rešenje, jer otvara put Kosovu ka Evropskim integracijama i u klub modernih svetskih država. Stoga sve zajednice i svi građani Kosova u ime svoje budućnosti, predlog predsednika Ahtisarija treba da prihvate i aktivno učestvuju u realizaciji predloženog tog rešenja. Predlog rešenja pruža samo preduslove i daje minimanlne garancije, dok novi Ustav Kosova i bazični Zakoni treba da kreiraju novi

političko-ekonomski sistem na Kosovu, koji treba da bude funkcionalan i koji će stvoriti poverenje medju zajednicama i dati nadu svim građanima Kosova u bolji život.

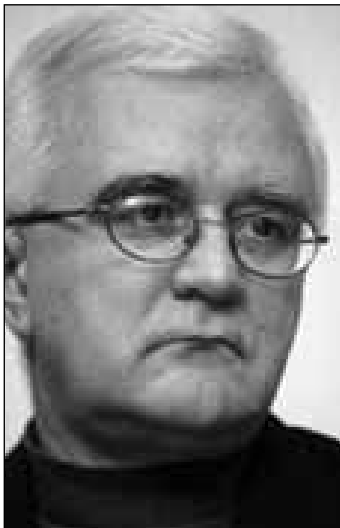
U konkretnom slučaju uloga većinske Albanske zajednica u ovom periodu treba da bude maksimalno angažovanje da se odredbe iz predloga odslilikaju u novi Ustav Kosova, bazične Zakone i u realizaciji u svakodnevnom životu. Delovanje na ovaj način će stvoriti poverenje u medjunarodnoj zajednici i dokazati trajno partnerstvo sa medjunarodnom zajednicom.

S druge strane uloga manjinskih zajednica je da budu aktivni, konstruktivni i da u realizaciji predloga rešenja saraduju sa većinskom i medjunarodnom zajednicom.

U toku proteklih godinu dana procesa pregovaranja, Turska zajednica je aktivno i konstruktivno učestvovala, te nakon uzimanja u obzir osnovnih zahteva Turske zajednice oko jezika, obrazovanja i stečenih prava koja postoje po sadašnjem Kosovskom Zakonodavstvu, Turska zajednica i partija koju predstavljam, shvatajući značaj situacije i uloge u ovom kritičnom periodu, predloženo rešenje predsednika Ahtisarija prihvata i spremni smo da aktivno učestvuju u procesu, da na sebe uzmemo i teret i odgovornosti zajedno sa svima, jer Kosovo je mesto gde živimo i domovina gde vidimo svoju ličnu i zajedničku budućnost.

O statusu Kosova i posle Ahtisaaria

Dr Dušan Janjić, Predsednik Foruma za etničke odnose, Beograd

I pored opšte podrške koju Ahtisaarijeva misija dobija od EU i SAD, nema saglasnosti sa svakim njegovim potezom pa ni sa svakim od delova predloga.

Jedna od čestih primedbi na Ahtisaarijev pristup je da su razgovori o budućem statusu bili neuspešni jer nije dovoljno uvažio činjenicu da je Srbija nezavisna i demokratska država, da se bavio statusom i teritorijom Kosova odvojeno od pitanja statusa i teritorije Srbije. Odgovor Ahtisaari na ove primedbe odgovarao da ne želi da ubeđuje Srbiju, već da reši problem Kosova. U stvari, Ahtisaari je propustio da budući status Kosova definiše kao buduće odnose Kosova i Srbije, te se bečki razgovori mogu oceniti kao „propuštena šansa“.

Ahtisaarijev Svobuhvatani predlog za status Kosova, posebno rešavanje dodatnih pitanja mogu da bude prihvaćena

kao dobra „startna pozicija“ za nastavak procesa. Ali, oko toga bi trebalo da se postigne dogovor u Kontakt grupi. Da bi se postigao ovaj dogovor, privremeno je napušten okvir Kontakt grupe i pozvan je pomoć SB UN. Posle rasprave na sednici SB UN, od 3 aprila 2007. godine, na predlog Rusije, je odlučeno da se, formira misija SB UN, koja će „proveriti“ primenu standarda na Kosovu. Zapravo započete su „tehničke konsultacije“ SB UN na osnovu kojih će se utvrditi da li je moguće usaglašavanje stava Kontakt grupe o rezoluciji SB UN.

U prilog nove rezolucije govori to što nema previše zadovoljnih s učinkom UNMIK-a, čija se misija već sada ocenjuje kao „propuštena šansa“. Takođe, opšte je uverenje da je sadašnji status quo loš, ali i da bi jednostrano rešenje produbilo krizu. Kako se učesće EU u UNMIK-u odvijalo bez jasne strategije, a političko jedinstvo članica EU se gradilo od slučaja do slučaja, a očigledno je da je EU preduboko uvoćena u Kosovo da bi sada mogla da izađe, opšte prihvaćen stava je da je neophodna nova rezolucija na osnovu koje bi EU preuzela misiju na Kosovu i koja bi jasno definisala taj mandat. Da bi se mandat međunarodnog civilnog prisutva jasno definisao od pomoći će biti

Ahtisaarijev predlog, ali i izveštaj Kai Eidea.

U vezi sa drugom dimenzijom međunarodnog prisutva, na osnovu rezolucije 1244, odnosno o međunarodnom vojnom prisutvu, postoji opšta saglasnost da je ono potrebno, da ga valja produžiti i da će ga i ubuduće obavljati NATO. Naravno, ovo prisutvo se mora osposobiti i za efikasnije suočavanje s izazovima organizovanog kriminala i terorizma što uključuje temeljni reformu sistema bezbednosti na Kosovu. Kako oko NATO uloge nema spora ni sa vlastima Srbije, a sama Srbija je članica Partnerstva za mir, ovaj problem bi trebalo rešavati unutar sistema NATO.

Aprilska rasprava na SB UN je javnosti Srbije i Srbima s Kosova predstavljena kao pobeda beogradskog pregovaračkog tima. U tome je prednjačio premijer Koštunica koji je iz sedišta UN saopštio: Ahtisaarijev plan je pao! To samo znači da javnost Srbije i dalje neće biti potpuno informisana o procesu i da neće biti promena dosadšnje politike Beograda prema Kosovu. Ova politika se vodi u znaku mantre: Ne ćemo priznati nezavisnost Kosova! Uz to, oficijelni Beograd gaji nadu da će u nastavka procesa biti vođeni novi razgovori, „stvarni pregovori“. No,

malo je nade da će Beograd proudktivno iskoristiti predstojeće konsultacije SB UN radi popravljivanja svoje pozicije. U tome je posebno otežavajući činilac to što Beograd nema punu svest o tome da je Ahtisaarijev predlog i dalje na stolu.

I dok se raspravlja o budućem procesu, pretila opasnost da situacija na samom Kosovu izmanke kontroli koja se, kako – tako, sada održava. Nekoliko je rizika:

- Slabost UNMIK – a i primetna rezignacija stranih birokrata i diplomata, podstiču razne ideje o „prekidu agonije“ dodatnim „pritiskom“ na Srbe i Beograd.

- Slabljenje Čekuoove vlade posle odlaska Ramuša Haradinaja u Sud za ratne zlocine, povećanje političkih apetita Hašima Taćia i oklevanje SPGS da inicira reorganizaciju vlade Kosova podstiče rasplamsavanje unutaralbanskih političkih sukoba kao i okretanje albanskog nezadovoljstva prema srpskoj zajednici.

- Među Srbima na Kosovu je primetna „čudna dinamika“ koja bi lako i realtivno brzo mogla da izmakne kontroli i da se pretvori u samoodbranu ili masovno iseljavanje. Reč je o nervozni, neizvesnosti i strahu od toga šta će se dogoditi po „prihvatanju plana Ahtisaarijeva“.

Proces rešavanja statusa kosova: uspesi i nedostaci

Emruš Džemajli, poslanik Skupštine iz "Narodnog pokreta Kosova" (LPK)

Narodni pokret Kosova nije učestvovao u bečkim razgovorima. Mi smo, i pored toga, pažljivo pratili tok tih razgovora, iz kojih je iznikao plan predsednika Ahtisarija za Kosovo.

Činjenica od posebne važnosti jeste to da prateća preporuka paketa predsednika Ahtisarija od 26. marta 2007. godine, poslata članovima Saveta bezbednosti UN, izričito razjašnjava budući status Kosova, a to je nezavisnost, na početku nadzirana od strane buduće međunarodne misije u cilju da se obezbedi sprovođenje plana za Kosovo. Ovaj dokument zajedno sa učinkom GS UN-a Ban Ki-Mun-a, čini veliki uspeh za Kosovo i za miroljubiv i demokratski razvoj događaja u regionu.

Za Kosovo je uspeh u tome što raste poverenje sveta da Kosovom mogu i moraju da

upravljaju njegovi građani, mada ovo poverenje mora u budućnosti biti i dalje povećavano i izgrađivano. Još jedan uspeh je u tome što je svet shvatio da je trenutni status kvo na Kosovu neodrživ i opasan, da ljudi imaju pravo na bolju budućnost i da je moguć normalan razvoj situacije.

Zatim, sa naše tačke gledišta, sveobuhvatni predlog predsednika Ahtisarija je odlučan korak napred. Međutim, mi verujemo da ovaj dokument ne pruža sve ono na šta kosovska većina polaže pravo, u saglasnosti sa merama i pravima ljudi u zemljama u regionu. Zato je pred nama dug put i puno rada, dok ne dođemo do rešenja konačnog statusa Kosova.

Verujemo da će biti teško da se mnogi delovi i specifični detalji Ahtisarijevog plana sprovedu u praksi pošto nisu u saglasnosti sa opštom situacijom i razvojem događaja na terenu.

Po našem mišljenju, Kosovo bi trebalo da bude unitarna država, sa punim poštovanjem srpske manjine, pošto postoji jasna većina (90%) i neke manjine koje čine ostatak stanovništva (10%). Ahtisarijev dokument ne sledi iste kriterijume koji su ispoštovani u evropskim zemljama koje imaju sličnu

strukturu stanovništva kao Kosovo. Ovo opterećuje i komplikuje jedinstveno i demokratsko funkcionisanje države na polju obrazovanja, zdravstva, finansija, kulturnog nasleđa i bezbednosti, kao i jednake vladavine prava za sve građane.

Najuočljiviji nedostatak ovog plana je dvostruko većinsko glasanje u centralnoj Kosovskoj skupštini, ne određujući izričito polja njegove primene i moguće slučajeve u kojima se može pojaviti ovakvo glasanje. U praksi, ovo može dovesti do teškoća i zaustaviti rad Skupštine.

Iako je u Paket dobronamerno postavljena pozitivna diskriminacija srpske manjine, mi verujemo da će se tokom vremena to pokazati kao nedostatak ovog projekta, jer stvara neravnotežu na regionalnom nivou i može da bude praćeno problemima u drugim zemljama, kao što su Makedonija, Srbija i Crna Gora (manjine u tim zemljama bi mogle tražiti ista prava kroz pozitivnu diskriminaciju bez mnogo nade da će uspeti). Ova pitanja će, kao takva, povećati nezadovoljstvo i negativno će se odraziti na Kosovo.

Najveći nedostatak na polju decentralizacije je to da je, nesprovođenjem sveobuh-

vatne decentralizacije na celoj teritoriji Kosova, decentralizacija ostala na etničkim osnovama. Kriterijumi za pružanje bržih, efikasnijih i dostupnijih usluga nisu uzeti u razmatranje. Između ostalih, teškoće će se pojaviti u primeni ovog oblika u praksi, i mogu se pojaviti nesrazmere u veličini opštinskih davanja i fondova po glavi stanovnika.

Mi verujemo da postoje nedostaci u planu u pogledu načina uspostavljanja i uređenja buduće međunarodne misije. Neodređeni rok završetka misije, zasnovan na iskustvu postojeće misije, predstavlja nedostatak ovog plana. Plan ne uključuje detalje koji će omogućiti funkcionisanje dve paralelne vlasti, koje će postojati na Kosovu u dotičnim oblastima. To daje mogućnost za uzajamne prepreke, neslaganja i možda čak prigovore koji bi mogli omesti normalan razvoj zemlje.

Zaključak. Proteklo je osam godina od kada je završio rat za oslobođenje. Izgubljeno vreme mora biti nadoknađeno sada, uz koncentrisan rad kosovskih institucija i u saradnji sa međunarodnom zajednicom, a mi imamo razloga da verujemo da će se naša zemlja pokazati uspešnom.

Izjava misije IPS-a

Inicijativa za podršku Skupštini (IPS) je mehanizam za saradnju organizacija koje su povezane demokratskim programima za podršku skupštine Kosova, pokušavajući da ojačaju Skupštinu Kosova i da je učine profesionalnijom. Rad IPS-a je usredsređen na demokratsku i političku kulturu zasnovanu na prihvatanju i poštovanju demokratskih procedura, transparentnosti i odgovornosti narodu, razvoju i sprovođenju zakonite politike, izvršnog nadzora, poštovanju višejezičnosti i učešću u regionalnim i parlamentarnim kontaktima.

Partneri IPS-a dele informacije i koordinišu programima u toku identifikacije potreba koje su u direktnoj vezi sa Skupštinom. Kao koordinator za IPS, OEBS misija na Kosovu povezuje sve partnere IPS-a i saziva redovne sastanke u saradnji sa predstavnicima skupštine. Bilten IPS-a pruža informacije širokoj domaćoj i međunarodnoj javnosti, o razvoju u Kosovskoj skupštini kao i o programima IPS-a.

Trenutni učesnici IPS-a:

Fridrih Ebert Štiftung (FES), Konrad Adenauer Štiftung (KAŠ), Projekat parlamentarne prakse na istoku i zapadu (PPPZ), Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) u saradnji sa Konzorcijumom parlamenata Francuske, Nemačke, Belgije, Slovenije i Međunarodnim institutom za odbranu sa sedištem u Parizu, Američka agencija za međunarodni razvoj (AAMR) u saradnji sa Nacionalnim demokratskim institutom, Program Ujedinjenih Nacija za razvoj (PUNR) u saradnji sa Međuparlamentarnom unijom (MPU), OEBS misija na Kosovu i Kosovska skupština.

Uredničko veće:

Ramë Manaj, Skender Durmishi, Sven Lindholm, Blerim Vela, Alfons Lentze, Edmond Efendija, Krenar Loshi, Franklin De Vrieze.

Lektori: Jennifer Ober, Anna Richards, Nuno Luzio.

Grafika i dizajn: Shpend Kada, Edi Agagjyshi

Sedište Misije OEBS, 10000 Priština

Tel. (+381-38) 500 162 Fax: (+381-38) 500 188

kontakt: franklin.devrieze@osce.org

<http://www.osce.org/kosovo>

Zapažanja koja su navedena u ovoj novini su autorova i ne oslikavaju poglede Skupštine, misije OEBS-a na Kosovu ili organizacije koje su partneri u IPS.

Slike u ovom broju:

OSCE: 2, 5, 6, 9, 13, 17, 21, 24, 27, 31, 32, 33, 34;

UNOSEK: 3, 18; UNMIK: 10, 22; Koha Ditore 11